

Onsdagen den 12 december

Kl. 19.30

Onsdagen den
12 december 1973*Förskoleverksam-
hetens utbyggnad
och organisation***§ 1 Förskoleverksamhetens utbyggnad och organisation (forts.)**

Fortsattes överläggningen angående socialutskottets betänkande nr 30.

Fru SWARTZ (fp):

Herr talman! Talarlistans och debattens längd vittnar om det stora intresse denna fråga omfattas med. Trots vissa meningsskiljaktigheter i detaljfrågor synes det enligt betänkandet vara så att enighet råder om att varje barn bör få möjlighet att gå i förskola ett år före sin skolstart. Jag ser det som en åtgärd svarande mot ett verkligt behov.

Vi har olika typer av förskolor, de flesta i kommunal regi, ett mindre antal dels privata, dels av ideella organisationer, frikyrkosamfund eller svenska kyrkan bedrivna. Jag anser det vara mycket positivt att föräldrar, där det finns olika förskolor och där dessa i fråga om lärare, lokaler osv. fyller normala krav, har möjlighet att välja för sina barn. Jag vill betona vikten av att alla kristna förskolor ges möjlighet att fortsätta sin verksamhet men kommer särskilt att uppehålla mig vid de av svenska kyrkan bedrivna förskolorna av den anledningen att jag bäst känner till dem och därför att det stundom skymtat fram att församlingsstyrelselagen skulle kunna bli ett hinder för fortsatt verksamhet med kyrklig förskola efter ett beslut om allmän förskola.

Om talarlistans längd är ett bevis för hur angelägen hela frågan är, så är de listor fyllda med namn på svenska medborgare som vill värna om kristna förskolor, som många av oss fått motta, ett bevis för hur angeläget det är att också den möjligheten står kvar i fortsättningen. Själv har jag från Linköpings stift listor med över 10 000 namn. Dessutom är det ungefär 600 namn från församlingar inom Örnköldsviks kommun, som herr Sellgren bett mig överlämna. Jag ber att efter anförandet här få överlämna samtliga namnlistor till statsrådet Odhnoff, om hon då finns i kammaren.

Det är möjligt att man från kyrkligt håll sett litet onödigt pessimistiskt på detta, men man kommer svärigen ifrån att det i propositionen inte klart kan läsas ut att statsrådet Odhnoff tänker sig kristna förskolor som fullvärdiga alternativ till de kommunala förskolorna. Under hösten har också statsrådet bl. a. i en intervju i tidningen Vår Kyrka, som ju är ganska spridd i kyrkliga kretsar, givit beskedet: "Bland barn som omfattas av allmän förskola bör inte församlingen bedriva verksamhet samtidigt med den borgerliga kommunen. Men i åldrarna under sex år kan man göra det."

Jag skulle vara glad om det från tidningens sida vore en missuppfattning av statsrådets svar, men det verkar faktiskt inte vara så.

Kyrkans förskola är en verksamhet som inte bara delvis påminner om den kommunala förskolan. I anvisningar för kyrkans småbarnsskola heter

Onsdagen den
12 december 1973

*Förskoleverksam-
hetens utbyggnad
och organisation*

det: "Verksamheten avser att främja hela personlighetsutvecklingen, i socialt, emotionellt, intellektuellt och motoriskt avseende i enlighet med den moderna förskolepedagogikens helhetssyn på barnet." Man använder förskolans pedagogiska metoder. Verksamheten skall ledas av examinerad förskollärare med för denna verksamhet kompletterande utbildning i religionspedagogik.

När det gäller lokaler och utrustning följer man noga socialstyrelsens råd och anvisningar. Antalet veckotimmar är detsamma som i kommunal förskola.

Den kyrkliga förskolan är ett gott alternativ. Den kan omöjligt ses som enbart kompletterande verksamhet. Den har också den speciella inriktning som församlingsstyrelselagen kräver.

Kristen barnverksamhet, som längre tillbaka egentligen bara bedrevs i form av söndagsskola, har mer och mer kommit att omfatta även verksamhet under vardagar. Församlingens ansvar för de döpta barnen kan de för församlingslivet ansvariga icke avhända sig, enligt församlingsstyrelselagen. När det gäller ansvaret för barnens kristna fostran som åvilar föräldrar, faddrar om sådana finns och församling, har det kanske blivit en viss förskjutning från hem till församling av delvis den anledningen att fler föräldrar anser sig behöva större hjälp och stöd än tidigare.

I barnverksamheten görs barnen förtrogna med det bibliska budskapet, kristna normer och värderingar på ett för deras mognadsstadium anpassat sätt. Här gäller inte minst svar på alla frågor som ställs under några timmars daglig samvaro. De föräldrar som haft möjlighet att välja en kristen förskola för sina barn vet att barnen där får svar på sina frågor av en ledare som är väl förtrogen med kristen tro. Det har sin betydelse inte minst när det gäller frågor om liv och död som faktiskt är ganska vanliga bland barn.

Vi har tyvärr inte på långt när kristna förskolor i alla församlingar. Det är ungefär 2 700 barn -- den färskaste siffra som jag har kunnat få tag i -- i 155 grupper med 107 examinerade förskollärare inom svenska kyrkan. Det är dessa och andra kristna förskolor samt deras framtida möjligheter som jag och många andra ledamöter tillsammans med dem som skrivit sina namn på namnlistorna vill värna om.

Att räkna med att barn som går i kommunal förskola skall orka med också en kompletterande verksamhet i församlingens regi kan inte vara realistiskt. Jag har inga expertutlåtanden utan grundar min uppfattning helt på egna erfarenheter av vad ett vanligt barn orkar med -- egna barn, barnbarn och barn i min närhet. Efter tre timmar i en grupp på kanske 20 barn skall barnet hämtas hem, äta och sedan vandra vidare till en ny grupp på kanske 15--20 barn för ytterligare ett par timmars verksamhet. Jag är mamma och som sådan betecknar jag det varken som barnvänligt eller föräldravänligt och inte heller nödvändigt där kristen förskola finns.

Det borde finnas goda utsikter att man på det kommunala planet ser på den kristna förskolan som ett fullvärdigt alternativ och icke som en konkurrerande verksamhet och vice versa.

Det framgår av utskottsbetänkandet att skyldigheten för kommunerna att bereda alla sexåringar plats i förskola inte medför någon begränsning

för församlingar att inom ramen för sin kompetens driva förskoleverksamhet, inte heller för andra trossamfund vare sig när det gäller den tidsmässiga förläggningen eller i annat avseende. Detta är betydligt klarare besked än man kan utläsa av propositionen.

Ytterligare är detta förtydligt i reservationen 3, till vilken jag ber att få yrka bifall.

I detta anförande instämde herr Sellgren, fröken Hörlén samt herrar Hamrin, Antby och Jonsson i Mora (samtliga fp).

Fröken LJUNGBERG (m):

Herr talman! Jag har ett behov av att allra först be herr talmannen om ursäkt för att jag går upp i debatten efter att tidigare ha strukit mitt namn från talarlistan. Samtidigt ber jag att få uttrycka min tacksamhet för att herr talmannen alltid är tålmodig med oss.

Jag vill instämma i vad fru Swartz sade nyss, nämligen att debatten i kammaren i dag om utbyggnad av förskolan, även om den har varit långvarig, präglats av en viktig enighet – en enighet om själva grunden för det förslag som lagts fram med propositionen 136. Den bygger i det mesta på 1968 års barnstugeutrednings förslag.

Det är inte så märkvärdigt i och för sig om det råder delade meningar om delar av förslaget – sådant som rör utbyggnadens utformning, tidsplaner i viss mån, innehållet i det kommunala ansvaret, ekonomiska och materiella resursers tillgänglighet, huvudmannaskapet, benämningsfrågor m. m. Jag tänker inte, herr talman, uppehålla mig vid de frågorna, utan jag vill bara ta upp några spridda synpunkter.

Det finns väl inte någon samhällsverksamhet som kommer till för sin egen skull – åtminstone är min förhoppning att det är på det sättet – utan den kommer till för deras skull som behöver den. Statsrådet Odhnoff inledde sina direktiv till barnstugeutredningen 1968 med ett par meningar som jag gärna vill citera. Den första lyder: "Ansvaret för barnens fostran, tillsyn och vård vilar i första hand på hemmet."

Det står som inledning till direktiven. Jag tror att det efter debatten i dag finns anledning att erinra om det.

Den andra mening som jag vill citera ur direktiven är följande: "Ändringar i familjestruktur och levnadsförhållanden har medverkat till en kraftigt ökad efterfrågan på insatser från samhällets sida för att hjälpa föräldrarna med barntillsynen."

För mig som haft förmånen att få vara med i barnstugeutredningen – vilket jag verkligen är tacksam för – förefaller det som om bara dessa två meningar har varit ganska hållbara utgångspunkter för utredningsarbetet. Det som anfördes om föräldransvaret och hennens betydelse föranledde ett ganska omfattande planläggande och diskuterande i utredningen om hur man skulle få till stånd det livsviktiga samarbetet mellan föräldrar och förskola och även om hur man skall kunna hjälpa föräldrarna att helt och fullt ta det föräldransvar som ligger på dem.

Vi hade i utredningen ett ganska detaljrikt och genomarbetat förslag till föräldrautbildning också. Jag instämmer helt i uppfattningen hos de motionärer som starkt har understrukt föräldrautbildningens betydelse.

Det är litet tråkigt att propositionen inte tog upp vårt förslag i den delen, för det hade varit väsentligt. Vi måste fram ganska snabbt på det här området om förskolan skall uppfylla sitt syfte och om man verkligen skall få till stånd det eftersträvade samarbetet mellan förskolan och föräldrarna. Jag är glad åt socialutskottets mycket kraftiga understrykande av att föräldrautbildningen utan dröjsmål skall bli föremål för en övergripande utredning. Man kan fråga sig varför det skulle behövas så mycket utbildning för att vara förälder. Jag som inte har lyckan av att vara förälder har verkligen förstått att det behövs utbildning på det området!

Vad jag också litet mera allmänt skulle vilja framhålla här är att just de ändringar i familjestruktur och levnadsförhållanden, som statsrådet konstaterade i inledningen till sina direktiv, inte bara har ökat behovet av samhällsinsatser för *tillsynen* av barnen utan också i mycket hög grad ökat behovet av medverkan ifrån samhällets sida i de fostrande uppgifterna. Jag vet att det här ordet *fostran* nästan har blivit ett fullt ord. Men om jag i det ordet lägger in just vad barnstugeutredningen kallar för det övergripande målet kanske jag kan bli förstådd. Med det övergripande målet menas alltså att förskolan skall sträva efter att i samarbete med föräldrarna ge varje barn bästa möjliga betingelser att rikt och mångsidigt utveckla sina tanke- och känslomässiga tillgångar. Det är vad jag kallar för ett fostrans program i mycket vid mening, och här krävs det sannerligen samverkan.

Jag har i dag hört att det under debatten klagats på att man inte har fått ta ställning till innehållet i den utbyggda förskola som föreslagits utan bara till själva ramen. Jag tror att barnstugeutredningen i sin redovisning av pedagogiken i förskolan väldigt klart har sagt hur förskollärarna i den successiva omvärldsorienteringen skall kunna gestalta det innehåll som ger själva medlen för att utveckla barnet-individen känslö- och tankemässigt.

Det är bra att det i dag så starkt har betonats betydelsen av vad jag kanske skulle vilja kalla inrevärldsorienteringen, om jag inte blir missförstådd. Det är självklart och nödvändigt för barnet, som är stätt i en utveckling snabbare än vad människan upplever under någon annan ålder i sitt liv, att också inrevärldsorienteringen i hög grad måste komma med under de här första åren om resultatet inte skall bli en krympt människa. Det har självklart föräldrar rätt att begära. Vare sig de är kristna, muslimer eller ateister är det hela tiden en fråga om det som man på ett religiöst språk kanske skulle kalla för en människas inre tillväxt.

Det är, tycker jag, ett märkligt intresse som i debatten i dag har knutits till den frågan. Och det är värdefullt att det har skett. Livsåskådningsfrågor liksom barnets ofta konkreta upplevelser av liv och död som fru Swartz nyss talade om – frågor om hur Gud ser ut och sådant – måste bemötas öppet och positivt av de människor som barnet möter i förskolan. Barnet förstår, kanske bättre än den vuxne tror, att det kommer med frågor som är besvärliga att besvara. Man får inte bara försöka komma undan frågorna.

Detta är naturligtvis en väldigt viktig del av allt det som rör barnet. Vi har uppfattat den här uppgiften så att detta är någonting som i hög grad skall beaktas i samband med reformerandet av personalutbildningen för

förskolan. Utskottet har i sin skrivning varit inne på detta, och jag tror också att utskottet alldeles riktigt har beskrivit hur det arbetet måste gå till.

Om det förtroende skall kunna finnas mellan förskola och föräldrar som är förutsättningen för att förskolan blir vad den är tänkt att bli är frågan om föräldrarnas möjligheter att hålla kontakten väldigt viktig. Det är väl något som vi alla har anledning att fundera över i samband med olika arbetsuppgifter som vi sysslar med, inte minst i det här huset. Det rör sig ofta om frågor på andra områden -- det gäller ekonomiska frågor, det gäller kanske arbetstidsfrågor där problemen måste lösas på ett annat sätt än vi hittills har gjort, om dessa förutsättningar skall kunna ges föräldrarna.

Bland det viktigaste i den proposition som vi skall ta ställning till är någonting alldeles nytt, nämligen att vi skall få en lag om förskoleverksamhet. Det har vi inte haft förut. Skollagar har vi haft men ingen lag om förskoleverksamhet. Det är egentligen ingen i dag som har strukit under detta, och därför vill jag gärna göra det. Jag tycker det är väsentligt att den lagen kommer till. Den är viktig. Den spikar bl. a. kommunernas skyldighet att tillhandahålla förskoleplatser för alla sexåringar och att planera för och kanske steg för steg kunna förverkliga utbyggnaden så att förskoleverksamheten kan omfatta även yngre barn.

Det är litet beklagligt att barnstugeutredningens utformning av detta lagförslag inte bara formellt utan också i vissa hänseenden innehållsmässigt har stuvats om i propositionen.

Låt mig ge ett par exempel -- ett par saker som givit anledning till debatt här i dag. De tre orden "så långt möjligt" som står i 5 och 8 §§ i lag om förskoleverksamhet och som har kritiserats i ett par reservationer finns inte med i barnstugeutredningens förslag till lag om förskoleverksamhet. De har kommit till i propositionen. Jag kan förstå om man från Kungl. Maj:ts sida har känt sig nödsakad att föra in den här lilla reservationen. Det är en reservation som naturligtvis vill gardera både staten och, inte minst, kommunerna. Det är svårt att säga att vi *skall* omedelbart, när vi vet att kanske framför allt de personella resurserna icke finns. De ekonomiska är väl inte helt lättillgängliga heller, föreställer jag mig. Det är en resursfråga. Jag har tolkat det på det sättet.

Det är ett annat uttryck som också har förändrats. Det har man kanske inte heller lagt märke till, men det är inte helt betydelselöst. I barnstugeutredningens förslag talade vi förutom om det vi kallade för förskola, dit vi räknade heltidsförskolan och deltidförskolan, också om "övrig förskoleverksamhet" och räknade dit familjedaghemmen, förskoleverksamhet inom institution osv. Men vi räknade också med att på "liknande sätt som i fråga om den obligatoriska skolan skall privat institution kunna betraktas som förskola om den fyller de krav som uppställs på de samhälleliga förskolorna såsom de uttrycks i förskollagen och i tillsynsmyndighetens råd och anvisningar".

Här är kanske den väsentligaste förändringen. Man har ju också märkt att just det att detta togs bort kanske har blivit huvudinnehållet i debatten i dag.

Propositionen talar i stället om kompletterande förskoleverksamhet

och drar betydligt snävare gränser och är, som jag ser det, betydligt mindre tolerant i fråga om vad som får räknas dit. Eftersom propositionen har följt barnstugeutredningens förslag till benämningen *allmän förskola* och *inte obligatorisk*, så borde den på ett helt annat sätt än som har skett kunnat acceptera också enskild förskola på — naturligtvis — bestämda villkor.

Jag tror att man därmed skulle ha kunnat undvika den beskyllning för ett förskolemonopol som man har sett rätt mycket av på senare tid i den allmänna debatten. Förskolemonopolet är väl något som man, kanske med all rätt, speciellt kritiserat — det har vi hört mycket av i dag — just från kyrkliga församlingars, andra trossamfunds och ideella organisationers sida. Det är möjligt att det skulle kunna gå att komma fram på en annan väg. Sista ordet behöver väl inte nödvändigtvis vara sagt i den här frågan. Över huvud taget är utbyggnaden av förskoleverksamheten en sådan väsentlig sak i dagens samhälle att vi är tvungna att räkna med att förändringar i utbyggnadens form måste kunna successivt företas.

Det är värdefullt att både proposition, motioner och utskottsbe-
tänkande ger uttryck för ett starkt kvalitetskrav. De har kvalitetskravet som riktmärke för förskolans utbyggnad. Det är klart att det hade varit bra om man redan från början hade kunnat få grupper med ett mindre antal barn att arbeta med eller att man hade kunnat sätta in mer personal — det hade haft samma effekt. Jag tycker att det förslag som föreligger är acceptabelt i utbyggnadsskedet. Jag har återigen, när jag läst det, bedömt barngruppernas storlek som en resursfråga och inte på något sätt som en trosfråga.

Om man nu faller för det som i och för sig är riktigt, nämligen att det inte bör vara så många barn i gruppen när de måste vara tillsammans med nya vuxna ideligen, har man kanske glömt att den här kostnadsfrågan blir rätt betydelsefull för kommunerna. Slår man vakt om de kommunala möjligheterna får man vara litet försiktig i sina krav i dag när det gäller barngruppernas storlek.

Det hade väl också på andra sätt kunnat vara bra, föreställer jag mig, om man hade kunnat ta litet snabbare steg framåt. Men, herr talman, *ett* steg måste ju, som jag förstår, detta representera. Jag vill bara för min del uttrycka den förhoppningen att vare sig vi haft den ena eller den andra uppfattningen om det här förslaget livsduglighet, så skall det uppfattas som *ett* steg, och ett steg måste ju följas av flera, herr talman, om det till slut skall bli en rörelse framåt.

Överläggningen var härmed slutad.

Punkten 1

Utskottets hemställan bifölles.

Punkten 2

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) reservationen nr 1 av herrar Hyltander och Romanus samt 3:o) reservationen nr 2 av fru Marklund, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då herr Romanus

begärde votering, upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan fru Marklund begärt votering även beträffande kontrapositionen upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående socialutskottets hemställan i betänkandet nr 30 punkten 2 antar reservationen nr 1 av herrar Hyltander och Romanus röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit reservationen nr 2 av fru Marklund.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Marklund begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 73
Nej — 25
Avstår — 219

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 30 punkten 2 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av herrar Hyltander och Romanus.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Hyltander begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 241
Nej — 50
Avstår — 26

Punkten 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 3 av herr Carlshamre m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Carlshamre begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 30 punkten 3 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 3 av herr Carlshamre m. fl.

Onsdagen den
12 december 1973

*Förskoleverksam-
hetens utbyggnad
och organisation*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Carlshamre begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 163
Nej — 152
Avstår — 1

Punkten 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 4 av herrar Carlshamre och Åkerlind, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Carlshamre begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 30 punkten 4 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 4 av herrar Carlshamre och Åkerlind.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Carlshamre begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 274
Nej — 38
Avstår — 5

Punkten 5

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 5 av herr Åkerlind, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Åkerlind begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 30 punkten 5 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 5 av herr Åkerlind.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Åkerlind begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 287
Nej — 27
Avstår — 2

Punkten 6

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 6 av herrar Carlshamre och Åkerlind, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Carlshamre begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 30 punkten 6 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 6 av herrar Carlshamre och Åkerlind.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Carlshamre begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	–	277
Nej	–	37
Avstår	–	3

Punkterna 7 och 8

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 9

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 8 av herr Larsson i Öskevik m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Gustavsson i Alvesta begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 30 punkten 9 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 8 av herr Larsson i Öskevik m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Gustavsson i Alvesta begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	–	192
Nej	–	121
Avstår	–	3

Punkterna 10–12

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Nr 155

Onsdagen den
12 december 1973

*Förskoleverksam-
hetens utbyggnad
och organisation*

Onsdagen den
12 december 1973

*Förskoleverksam-
hetens utbyggnad
och organisation*

Punkten 13

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 13 av herr Hyltander, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Hyltander begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 30 punkten 13 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 13 av herr Hyltander.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Hyltander begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	–	248
Nej	–	57
Avstår	–	10

Punkterna 14–16

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 17

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 14 av herrar Hyltander och Romanus, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 18

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 15 av fru Marklund, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Marklund begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 30 punkten 18 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 15 av fru Marklund.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Marklund begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	–	299
Nej	–	15
Avstår	–	3

Punkten 19

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels

reservationen nr 16 av herrar Hyltander och Romanus, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 20

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 17 av fru Marklund, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 21-- 24

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 25

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 18 av herr Carlshamre m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Carlshamre begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 30 punkten 25 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 18 av herr Carlshamre m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Carlshamre begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	–	161
Nej	–	155
Avstår	–	1

Punkten 26

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 27

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 19 av herr Larsson i Öskevik m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Gustavsson i Alvesta begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 30 punkten 27 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 19 av herr Larsson i Öskevik m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Gustavsson i Alvesta

Nr 155

Onsdagen den
12 december 1973

*Förskoleverksam-
hetens utbyggnad
och organisation*

Nr 155

Onsdagen den
12 december 1973

*Förskoleverksam-
hetens utbyggnad
och organisation*

begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 169
Nej — 141
Avstår — 6

Punkterna 28 och 29

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 30

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 20 av herr Larsson i Öskevik m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Gustavsson i Alvesta begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 30 punkten 30 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 20 av herr Larsson i Öskevik m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Gustavsson i Alvesta begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 194
Nej — 121
Avstår — 1

Punkten 31

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 21 av fru Marklund, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Marklund begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 30 punkten 31 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 21 av fru Marklund.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Marklund begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 298
Nej — 15
Avstår — 2

Onsdagen den
12 december 1973

*Förskoleverksam-
hetens utbyggnad
och organisation*

Punkten 32

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 22 av herr Larsson i Öskevik m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 33

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 23 av fru Marklund, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 34

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 24 av fru Marklund, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 35

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 25 av fru Marklund, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 36

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 26 av fru Marklund, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 37 och 38

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 39

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 27 av herrar Hyltander och Romanus, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 40

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 28 av fru Marklund, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Marklund begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 30 punkten 40 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 28 av fru Marklund.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Marklund begärde

Nr 155

Onsdagen den
12 december 1973

*Förskoleverksam-
hetens utbyggnad
och organisation*

rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 293
Nej — 14
Avstår — 5

Punkten 41

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 29 av herrar Hyltander och Romanus, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 42

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 30 av herr Larsson i Öskevik m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Gustavsson i Alvesta begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 30 punkten 42 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 30 av herr Larsson i Öskevik m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Gustavsson i Alvesta begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 196
Nej — 119
Avstår — 1

Punkten 43

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 44

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 31 av herrar Hyltander och Romanus, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Hyltander begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 30 punkten 44 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 31 av herrar Hyltander och Romanus.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Hyltander begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	—	260
Nej	—	52
Avstår	—	5

Punkterna 45–50

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

§ 2 Föredrogs

Inrikesutskottets betänkande

Nr 38 i anledning av propositionen 1973:186 med förslag till lag om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag jämte motioner

Justitieutskottets betänkande

Nr 34 i anledning av motion om reformering av bötesstraffet

Kammaren biföll vad utskotten i dessa betänkan den hemställt.

§ 3 Översyn av brottsbalkens påföljdssystem m. m.

Föredrogs justitieutskottets betänkande nr 39 i anledning av motion om översyn av brottsbalkens påföljdssystem m. m.

I detta betänkande behandlades motionen 1973:607 av fru Kristensson (m) vari yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställde om en sådan utredning angående brottsbalkens regelsystem som i motionen angavs.

Utskottet hemställde att riksdagen skulle avslå motionen 1973:607.

Reservation hade avgivits av fru Kristensson (m) samt herrar Dockered (c), Ernulf (fp), Johansson i Växjö (c), Westberg i Ljusdal (fp), Schött (m) och Norrby i Gunnarskog (c) som ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen i anledning av motionen 1973:607 gav Kungl. Maj:t till kännna vad reservanterna anfört om en översyn av brottsbalkens regelsystem.

Fru KRISTENSSON (m):

Herr talman! Jag skall tillstå att jag länge hade den förhoppningen när justitieutskottet behandlade motionen 607 om brottsbalkens regelsystem att vi skulle kunna nå enighet. Det är en fråga som vi har behandlat tidigare. När justitieutskottet behandlade den 1971 skrev utskottet faktiskt att det kunde finnas skäl att inom kort göra en allmän översyn av brottspåföljderna och i ett större sammanhang överväga riktlinjerna för den framtida kriminalpolitiken. Men i år har utskottsmajoriteten skrivit

Onsdagen den
12 december 1973

*Översyn av brotts-
balkens påföljds-
system m. m.*

att utskottet finner ”att anledning nu saknas för riksdagen att ta initiativ till en utredning med de vittomfattande uppgifter som anges i motionen”.

Jag tror emellertid att man inte skall förstora åsiktsskillnaderna mellan utskottsmajoriteten och reservanterna. Vi konstaterar på ömse håll att den snabba samhällsutvecklingen har medfört att åtskilliga av de värderingar som låg bakom brottsbalkens regelsystem redan nu framstår som i viss mån föråldrade. Det tycker jag är ett riktigt konstaterande.

Under de senaste åren har vi här i landet haft en intensiv kriminalpolitisk debatt. Å ena sidan har vi med justitiedepartementes bistånd fått en flora av nya straffbestämmelser, som dock i allmänhet avser brott som riktar sig mot det allmänna. Å andra sidan har frihetsstraffet ställts under diskussion i den allmänna debatten, och man har på sina håll ifrågasatt om vi över huvud taget skall ha frihetsstraffet kvar.

Men vi har också olika detaljfrågor, som jag menar bör övervägas i ett större sammanhang. Å ena sidan har vi fått straffskärpningar när det gäller den grövre brottsligheten, och å andra sidan har det varit en tendens till avkriminalisering av smärre förseelser. När det gäller den internationella terrorismen har vi fått en utveckling som i sig skulle motivera att vi såg över vissa av brottsbalkens regler. Den kriminalvårdsreform med den nya organisationen av våra anstalter, som riksdagen tog ställning till i våras, skulle också motivera att vi får en översyn av bestämmelserna om ungdomsfängelse, internering o. d. Det är inte obekant för kammarens ledamöter att man på sina håll också diskuterar de tidsbestämda straffens vara eller inte vara. Jag har velat nämna detta för att för kammarens ledamöter förklara varför jag och mina medreservanter anser att tiden nu bör vara inne att göra en värdering och sammanvägning av dessa olika frågor och därmed åstadkomma en någorlunda fastlagd och entydig kriminalpolitik.

Utskottsmajoriteten hänvisar till alla utredningar som arbetar inom olika delområden och säger att det är onödigt att föregripa deras resultat. Men det är utredningar på olika specialområden, och det är inget svar på begäran i motionen om en sammanvägning och en gemensam syn på vår kriminalpolitik. Jag tycker inte att det är för mycket begärt att riksdagen ger sin mening till känna i dessa frågor i stället för att sitta passiv och räkna med att Kungl. Maj:t så småningom skall ta ett initiativ. I den reservation som är fogad till utskottets betänkande hemställer vi därför att riksdagen till Kungl. Maj:t som sin mening skall ge till känna att en översyn av brottsbalken är angelägen, även om en utredning inte behöver tillsättas omgående.

Jag ber med detta, herr talman, att få yrka bifall till den vid utskottets betänkande fogade reservationen.

Fröken BERGEGREN (s):

Herr talman! Den fråga vi nu diskuterar är förvisso inte ny. Det påpekade också fru Kristensson i sitt anförande.

Vi behandlade senast ett likartat yrkande år 1971. Riksdagen avvisade då på förslag av justitieutskottet tanken på en snar översyn av brottsbalken, inte därför att vi menade att en sådan inte i sinom tid

skulle komma att behövas utan därför att vi ansåg att riksdagen tidigare gjort uttalanden om att det så småningom kunde vara lämpligt att tillsätta en sådan utredning; vi kunde emellertid inte se att den tidpunkten var inne just då.

Vi menade också 1971 att de gångna årens erfarenhet visade att Kungl. Maj:t hade sin uppmärksamhet oavsläppligt riktad på dessa problem och att detta också har satt spår i form av ny lagstiftning på många viktiga områden.

Det pågår ett mycket omfattande utredningsarbete på olika avsnitt av detta område. Vi har i betänkandet också redovisat en hel del av de utredningar som arbetar eller som redan avsatt spår i form av betänkanden som är under övervägande.

Utskottet fann 1971 inte skäl att tillstyrka motionen, och riksdagen följde utskottets förslag.

Jag är en smula förvånad över den reservation som föreligger i dag; i sak är vi egentligen inte oeniga. Vi tycks också vara ense om att det för dagen inte är alldeles aktuellt att tillsätta en utredning. Reservanterna medger själva att man på vissa avsnitt måste avvakta resultaten av pågående utredningar. Jag skulle vilja hänvisa till alla de utredningar som vi har visat på i betänkandet. T. ex. den principiellt så betydelsefulla utredningen som 1971 tillsattes om påföljdssystemet när det gäller behandling av psykiskt avvikande belyser utmärkt väl att vi behöver kartlägga en rad områden innan vi kan sätta i gång en omfattande utredning av det slag som fru Kristensson efterlyser.

Reservanterna säger själva att den utredning de föreslår kommer att bli mycket omfattande och tidsödande. Därför säger vi oss att det kanske är bättre att vi fortsätter på den väg som vi nu slagit in på, nämligen att göra delreformer som verkligen för frågan framåt, i stället för att förpuppa ärendet i en mastodontutredning som inte på många år kan leda till något resultat. Gamla strafflagberedningen, som arbetade i ett par decennier eller mera, är ett avskräckande exempel. När vi förde den nya brottsbalken i hamn kunde man också konstatera att det egentligen inte var någonting nytt som genomfördes utan att det var en kodifiering av allt det som utförts under tiden som utredningen arbetat. Det är väl inte det vi eftertraktar.

Eftersom vi sedan riksdagen 1971 och även tidigare uttalat att man så småningom behöver en sådan här översyn, finner jag det litet egendomligt att nu behöva upprepa detta år 1973 under påpekande att vi nu kommit litet närmare den tidpunkt då det borde ske. Det är klart att 1973 ligger närmare än 1971. Kanske skulle man också i viss mån kunna säga att situationen i dag är sådan, att tidpunkten något avlägsnat sig. Åtminstone menar vi i utskottsmajoriteten att sedan dess många betydelsefulla lagförslag förts igenom och att de utredningar, som pågår, pekar i den riktningen.

Det är alltså tillkomsten av det brottsförebyggande rådet som gör att vi nu inte finner det önskvärt att uttala oss principiellt för att utredningen skulle vara nära förestående. Det råd, som officiellt skall träda i verksamhet i juli nästa år men som de facto redan börjat förbereda sin verksamhet, bör få tid att överblicka det verksamhetsområde det skall

ha att penetrera och då självt komma fram till en uppfattning om vad som behöver ske innan riksdagen gör ett uttalande.

Egentligen är vi ganska överens om att det så småningom skall bli en utredning, men jag tycker inte att det är nödvändigt att Kungl. Maj:t än en gång skall ges till känna vad riksdagen tycker i det avseendet. Jag förutsätter att när riksdagen en gång gjort ett uttalande, står detta fast till dess att riksdagen fattar ett annat beslut, även om det går ganska kvickt att nu för tiden ändra uppfattning. Jag skulle vilja råda fru Kristensson att komma tillbaka nästa gång och då tala om när exakt hon vill att denna utredning skall tillsättas och inte ange en ungefärlig tidpunkt, för det är verkligen inget initiativ att tala om.

Jag ber alltså att få yrka bifall till vad utskottet har föreslagit.

Fru KRISTENSSON (m):

Herr talman! Jag skall bekänna att det är litet svårt att få klart för sig om fröken Bergegren vill ha en utredning eller inte. När fröken Bergegren yttrar sig, får jag ibland den uppfattningen att hon också anser att det vore bra med en utredning, men strax efter tyckte jag att Ni tog tillbaka en del av vad Ni förut sade. Jag vill inte tolka utskottets ställningstagande 1971 på så sätt, att vi då avvisade tanken på en snar översyn. Det var ju så orden föll. Jag tycker tvärtom att utskottets skrivning 1971 var mycket positiv. Men utskottets hemställan utmynnade den gången i ett avstyrkande av motionen. Någon gång kunde ju riksdagen kosta på sig att ge Kungl. Maj:t till känna att vi har denna uppfattning. Det är detta som vi nu velat ge uttryck åt i reservationen.

Men nu säger utskottets vice ordförande, att tanken på en utredning i dag förefaller mera avlägsen än den var 1971. Detsamma framfördes under utskottsbehandlingen. Detta gör att vi reseranter kanske ser litet mera pessimistiskt på möjligheterna att få en översyn än vad vi gjorde 1971.

Jag vidhåller fortfarande att den utveckling vi haft under de senaste åren med en mängd delreformer har varit en utveckling som givit rätt motstridiga resultat. Å ena sidan har man med viss kraft hävdat att för de och de brotten måste vi ha frihetsstraff och ganska stränga sådana, men å andra sidan och i andra sammanhang har man hävdat att frihetsstraff är av ondo och att man bör diskutera om de inte i stort sett kan undvaras. Är detta inte en intressant och viktig frågeställning? Är det inte intressant att få en helhetsbild av hur man skall se på regelsystemet och hur man över huvud taget skall sammanfatta vår kriminalpolitiska syn? Jag tycker inte att vi helt kan bortse från den kriminalpolitiska debatt, som förts under senare år. Vi skall väl ta fasta på den och försöka sammanväga olika synpunkter.

Därför måste jag, herr talman, vidhålla den uppfattning som vi givit uttryck åt och som mynnar ut i att riksdagen bör ta en ståndpunkt i denna fråga.

Fröken BERGEGREN (s):

Herr talman! Utskottet och riksdagen har tidigare uttalat att man i och för sig är positivt inställd till tanken på att det så småningom skall bli

Onsdagen den
12 december 1973*Översyn av brotts-
balkens påföljds-
system m. m.*

en allmän översyn av brottsbalkens bestämmelser. Men jag finner det inte nödvändigt att upprepa det önskemålet gång på gång. Så svårt har inte Kungl. Maj:t att fatta vad det är fråga om. Å andra sidan anser jag att det reformarbete som går steg för steg och som avsätter resultat är viktigare än att vi förpuppar det hela i en mastodontutredning där ingenting sker.

Jag kan inte instämma i fru Kristenssons uppfattning att vi här har fört en politik som delvis har varit motstridig. Det går verkligen en ganska röd tråd genom det kriminalpolitiska reformarbetet under de senare åren, även om den färgen kanske inte är lika tilltalande för alla. Jag menar att vi framför allt skall uppnå resultat. Så småningom behöver vi naturligtvis en samordning av det stora verksamhetsområde som det här rör sig om, men det är viktigare att någonting sker nu på områden där man skriar efter reformer. Den rad betydelsefulla utredningar som pågår eller som redan har fullbordat sitt arbete talar sitt tydliga språk om våra möjligheter att nu genomföra reformer som ger ett positivt resultat. Så småningom blir det väl någon mening med att försöka göra en sammanfattande översyn av det hela.

Överläggningen var härmed slutad.

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen av fru Kristensson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Kristensson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller justitieutskottets hemställan i betänkandet nr 39 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen av fru Kristensson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Kristensson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	—	161
Nej	—	149
Avstår	—	3

§ 4 Föredrogs

Justitieutskottets betänkanden

Nr 41 i anledning av propositionen 1973:173 med förslag till lag om ändring i lagen (1964:542) om personundersökning i brottmål jämte motion

Nr 42 i anledning av propositionen 1973:170 angående utgifter på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74 i vad avser vissa anslag inom justitiedepartementets verksamhetsområde

Kammaren biföll vad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

Onsdagen den
12 december 1973

*Vissa domar-
tjänster*

Föredrogs justitieutskottets betänkande nr 44 i anledning av vissa av Kungl. Maj:ts förslag i propositionen 1973:169 angående vissa domartjänster jämte motioner:

I propositionen 1973:169 hade Kungl. Maj:t, under åberopande av utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden för den 12 oktober 1973, föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att

- A. inrätta följande ordinarie domartjänster, nämligen
1. en tjänst för regeringsråd,
 2. vid Handens tingsrätt en lagmanstjänst och sex tjänster för rådmän,
 3. vid Mölndals tingsrätt en rådmansstjänst,
 4. vid Lidköpings tingsrätt en rådmansstjänst,
 5. vid Sala tingsrätt en rådmansstjänst,
 6. vid Mora tingsrätt en rådmansstjänst,
 7. vid Hudiksvalls tingsrätt en rådmansstjänst,
 8. vid Karlskrona tingsrätt en rådmansstjänst, samt
- B. föra på övergångsstat lagmanstjänsten vid Malungs tingsrätt.

Kungl. Maj:ts förslag såvitt gällde de ovan under A 1, 2 och 8 angivna tjänsterna hade utskottet behandlat i sitt betänkande JuU 1973:40. Propositionen i återstående delar samt i anledning av propositionen väckta motioner tog utskottet upp till behandling i detta betänkande.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1973:2114 av fru Jonäng (c) och herr Björk i Gävle (c) vari yrkats avslag på propositionen, i vad avsåg rådmansstjänsten vid Hudiksvalls tingsrätt,

1973:2115 av herr Westberg i Ljusdal (fp) och motionen 1973:2121 av herr Nordgren (m) vari yrkats att riksdagen skulle dels hos Kungl. Maj:t begära att beslutet om upphörande av Västra Hälsinglands tingsrätt skulle upphävas, dels ock avslå förslaget att inrätta en rådmansstjänst i Hudiksvalls tingsrätt,

1973:2122 av fru Thunvall (s) vari yrkats att riksdagen skulle dels avslå propositionen såvitt gällde förslaget om inrättande av en ordinarie tjänst för rådmän vid Hudiksvalls tingsrätt och samtidig indragning av lagmanstjänsten vid Västra Hälsinglands tingsrätt, dels ock som sin mening ge Kungl. Maj:t till känna att tingsrätten i Ljusdal borde bestå.

Utskottet hemställde

A. att riksdagen beträffande Västra Hälsinglands och Hudiksvalls tingsrätter i anledning av motionerna 1973:2114, 1973:2115, 1973:2121 och 1973:2122 skulle

1. ge Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört om bibehållande av Västra Hälsinglands tingsrätt,
2. avslå det genom propositionen 1973:169 framlagda förslaget att Kungl. Maj:t skulle bemyndigas inrätta en ordinarie tjänst för rådmän vid Hudiksvalls tingsrätt,

B. att riksdagen – med bifall till propositionen i de delar den inte behandlats i utskottets betänkande JuU 1973:40 eller under A ovan – bemyndigade Kungl. Maj:t dels att inrätta en ordinarie tjänst för rådman i en var av Mölndals, Lidköpings, Sala och Mora tingsrätter, dels att föra på övergångsstat lagmanstjänsten vid Malungs tingsrätt.

Reservation hade avgivits vid punkten A av fröken Bergegren och fröken Mattson, herrar Larfors och Nygren, fru Hjelm–Wallén samt herrar Alf Pettersson i Malmö och Svensson i Halmstad (samtliga s) som beträffande Västra Hälsinglands och Hudiksvalls tingsrätter ansett att utskottet under A bort hemställa,

att riksdagen med avslag på motionerna 1973:2114, 1973:2115, 1973:2121 och 1973:2122 och med bifall till propositionen 1973:169 i denna del bemyndigade Kungl. Maj:t att inrätta en ordinarie tjänst för rådman vid Hudiksvalls tingsrätt.

Herr justitieministern GEIJER:

Herr talman! Utskottet har vid sin prövning av motionsyrkandena om ett bibehållande av tingsrätten i Ljusdal först tagit upp frågan om huruvida Kungl. Maj:ts beslut år 1970 om en indragning av tingsrätten stod i överensstämmelse med riksdagens uttalanden år 1969 i samband med fastställande av riktlinjer för en översyn av indelningen i domkretsar.

Prövningen har föranlett utskottet att uttala att redan en bedömning i enlighet med riksdagens uttalanden år 1969 kan leda till ett bibehållande av tingsrätten, men utskottet konstaterar samtidigt att någon erinran i och för sig inte kan riktas mot Kungl. Maj:ts beslut om indragning av domstolen.

Vad som föranlett utskottet till det förra uttalandet synes främst vara riksdagens uttalanden år 1969 om hänsynstagande till avstånd och kommunikationer. Jag är givetvis medveten om de ganska långa avstånden i denna del av landet. Förhållandena är dock inte på något sätt exceptionella. Lika långa eller väsentligt längre avstånd från tingsrättens kansliort förekommer även i många andra län alltifrån Värmlands och Kopparbergs län till Norrbottens län. Nackdelarna med de långa avstånden minskas dessutom väsentligt genom att Ljusdal behålls som tingsställe, dvs. civil- och brottmål kommer även i fortsättningen att handläggas i Ljusdal. Jag utgår också från att man på motsvarande sätt som skett i Söderhamn, om det är lämpligt med hänsyn till parternas och ombudens hemvist, även kommer att hålla förberedelser i tvistemål på tingsstället i Ljusdal. Övriga domstolsärenden av olika slag är i regel av sådan art att personlig inställelse vid tingsrätten inte behövs.

Utskottet har i detta sammanhang uttalat sig i frågan huruvida domkretsen för tingsrätten i Ljusdal ger underlag för en domare. Enligt utskottets mening framgår det inte klart av föreliggande material att arbetsunderlaget är för litet för en ordinarie domare.

Detta är enligt min mening felaktigt. Utskottets bedömning delas för övrigt inte av den domare som för närvarande tjänstgör i tingsrätten.

Jag kan till belysning av frågan nämna att om alla domare vid

tingsrätter i landet skulle ha en arbetsbelastning motsvarande den i Ljusdal måste antalet domare vid tingsrätterna ökas med ca 85 stycken eller ca 20 procent. En sådan ökning av landets domarkår är helt orealistisk och har inte förekommit ens sammanlagt sedan förstatligandet av rådhusrätterna år 1965.

Jag kan också tillägga att antalet mål per domare i den nuvarande Hudiksvalls tingsrätt är mer än dubbelt så högt som i Ljusdal.

Jag kan i detta sammanhang också nämna att endast sex tingsrätter år 1972 hade färre mål per domare än Ljusdal. Två av dessa, nämligen de i Malung och Vara, upphör den 1 januari 1974. Två av de övriga skall enligt redan fattat beslut sammanläggas den 1 januari 1975, och beträffande ytterligare en föreligger förslag om sammanläggning med annan tingsrätt.

Jag kan också tillägga att Svegs tingsrätt, som med hänsyn till de skäl utskottet underströk år 1969 bibehölls, har fler mål än tingsrätten i Ljusdal.

I den senare delen av sin prövning har utskottet diskuterat vilken betydelse som bör tillmätas statsmakternas beslut under 1972 och 1973 om regionalpolitiken. Enligt min mening bör den regionalpolitiska målsättningen givetvis beaktas vid indelningsändringar av det slag som det här är frågan om. Detta kan dock inte få leda till att viss verksamhet till varje pris behålls på en ort som utgör exempelvis ett regionalt centrum. Om verksamheten, såsom i detta fall, inte ens kräver en domare finns inga andra möjligheter än att utöka myndighetens uppgifter eller låta myndigheten förenas med en annan myndighet. Den förra möjligheten står inte till buds i detta fall.

Regionalpolitiska hänsyn kan vidare inte rimligen åberopas som motiv för att riva upp redan fattade beslut som står i överensstämmelse med tidigare gällande principer. Beslutet om indragning av tingsrätten i Ljusdal fattades redan i juni 1970. Samma år fattades ett stort antal beslut av motsvarande innebörd, i många fall med verkan att tingsrätt med kansli på ort som senare klassificerades som regionalt centrum indragits. Som exempel vill jag nämna Vetlanda, Vimmerby, Falkenberg, Ulricehamn, Säffle, Söderhamn och Kalix. Befolkningen på dessa orter kan, om utskottets majoritet får sin vilja igenom, befaras kräva en omprövning av de tidigare besluten.

När utskottet uttalar att mot ett bifall till motionsyrkandet talar att avsevärd tid förflutit sedan Kungl. Maj:t fattade beslut om indragning, kan jag givetvis instämma. Men när utskottet vill förringa tyngden av detta argument genom att hävda att inga mer betydande verkställighetsåtgärder vidtagits, måste jag protestera. Åtskilliga åtgärder har vidtagits. Jag kan som exempel nämna att vissa författningar utfärdats och att nya personalplaner upprättats. Men framför allt har lokalfrågan för den sammanslagna tingsrätten lösts genom en väsentlig ombyggnad av tingshuset i Hudiksvall. Ombyggnaden, som krävt att lagmannen i Hudiksvalls tingsrätt avflyttas från sin bostad i tingshuset, har dragit en kostnad av inemot 300 000 kronor. Denna kostnad hade varit helt onödig om tingsrätten i Ljusdal skall bibehållas.

Herr talman! Jag vill sammanfatta på följande sätt.

Riksdagen fastställde år 1969 riktlinjer för en översyn av indelningen i domkretsar. Kungl. Maj:ts skulle efter utredning i varje särskilt fall besluta om ändringar i den gällande indelningen. Dessa utredningar är numera praktiskt taget helt slutförda. Jag vågar påstå att resultatet har blivit inte bara ett större antal domkretsar än domstolskommittén förordade utan även ett större antal än riksdagen räknade med när riktlinjerna fastställdes. Framför allt har tvådomardomsagor bibehållits i större utsträckning än vad man 1969 räknade med. Ljusdals tingsrätt sysselsätter emellertid ej ens en domare.

Utskottet uttalar att någon erinran i och för sig inte kan riktas mot beslutet i juni 1970 att domkretsen för tingsrätten i Ljusdal den 1 januari 1974 skall förenas med domkretsen för Hudiksvalls tingsrätt. Betydande åtgärder för verkställighet av beslutet har redan vidtagits. Eftersom 1969 års riktlinjer vederligtigen alltjämt gäller saknas enligt min mening skäl att riva upp 1970 års beslut.

En annan sak är vilken inverkan regionalpolitiska bedömningar m. m. bör få på det fåtal fall där översynen av domkretsindelningen ännu inte är slutförd.

Fröken BERGEGREN (s):

Herr talman! I detta betänkande är vi eniga i nästan allt. Den enda punkt som vi är oeniga om gäller den av regeringen äskade rådmantjänsten i Hudiksvall, en förstärkning av tingsrätten som har motiverats av att tingsrätten i Ljusdal enligt Kungl. Maj:ts beslut skall sammanföras med Hudiksvalls tingsrätt.

Jag är tacksam för att justitieministern har velat lämna en redogörelse för bakgrunden till regeringens beslut på denna punkt – det besparar mig besväret att göra någon längre utläggning. Vi reserverar oss inte kunnat ansluta oss till utskottsmajoritetens uppfattning, att de motioner som har väckts i anslutning till den här frågan bör föranleda ett riksdagens uttalande om att Västra Hälsinglands tingsrätt skall bestå och att man följaktligen skall avslå yrkandet om inrättande av en rådmantjänst i Hudiksvall.

Jag vill erinra om att riksdagen 1969 drog upp riktlinjerna för den framtida domsagoindelningen i landet. Den uttalade då också att det skulle ankomma på regeringen att med ledning av dessa riktlinjer besluta om de sammanläggningar som skulle ske i framtiden. Riksdagen avvisade bestämt att sådana här frågor skulle underställas riksdagen. Att regeringen också vid sitt beslutsfattande har följt dessa riktlinjer vitsordas av utskottet, som på s. 10 i betänkandet påpekar att någon erinran i och för sig inte kan riktas mot Kungl. Maj:ts beslut 1970 om indragning av domstolen. Formellt finns alltså ingenting att invända. Att sedan enstaka ledamöter i utskottet och i riksdagen kan ha en annan syn på grundval av samma material är en helt annan sak.

Alla de omständigheter som åberopas i motionerna för att man skall behålla domstolen i Ljusdal var kända av regeringen så sent som i september 1973, när regeringen prövade frågan och sade att beslutet från 1970 skulle stå fast. Det förefaller mig då inte konsekvent att riksdagen med ena handen ger regeringen befogenhet att besluta i sådana här frågor

och sedan med den andra handen tar ifrån regeringen möjligheten att fullfölja sina beslut genom att vägra att bevilja anslag till den personal som behövs för att allmänheten skall kunna få den service som den har rätt att kräva i den nya domsagan.

Vi anser att vad utskottet nu har haft att ta ställning till och vad riksdagen har att ta ställning till är den tjänst som Kungl. Maj:t nu äskar till Hudiksvalls domsaga för att domsagan skall kunna fullgöra sina uppgifter. Något annat är det inte fråga om.

När beslutet nu är fattat att Ljusdals domsaga skall införlivas med Hudiksvalls, finner vi det nödvändigt med en personalförstärkning. Vi reserverar konstaterar därför att Kungl. Maj:ts förslag om ytterligare en domartjänst bör bifallas.

Därmed får jag yrka bifall till reservationen och avslag på utskottets hemställan.

Fru KRISTENSSON (m):

Herr talman! Justitieministern sade att de riktlinjer som riksdagen antog 1969 alltfört skall gälla. Justitieukskottet har på den punkten ingen annan uppfattning. Vi menar att 1969 års riktlinjer fortfarande skall vara grunden för de överväganden beträffande sammanläggningar av tingsrätter som kan bli aktuella. Men vi har tillåtit oss att i sammanhanget väga in det beslut som riksdagen tog 1972 beträffande regionalpolitiken och menar att man kan inte låtsas som om det beslutet inte existerade på det här området, när det förutsetts beaktas i andra sammanhang. Det är skillnaden mellan herr statsrådets bedömning och justitieukskottets majoritetens ställningstagande i det här ärendet.

Vi har från utskottsmajoritetens sida sagt att - det har ju justitieministern noterat - vi i och för sig icke har någon kritik att framföra mot herr statsrådets beslut 1970 om att Ljusdals tingsrätt skulle sammanläggas med Hudiksvalls. De riktlinjer som riksdagen hade antagit 1969 kunde nämligen väl leda till ett sådant ställningstagande. Å andra sidan kan man säga att om man hade tagit ökad hänsyn till de lokala förhållandena, kunde beslutet kanske lika gärna ha gått i annan riktning, för riktlinjerna från 1969 är inte absolut entydiga. Man kan lägga olika vikt vid exempelvis avstånd och vid andra sådana synpunkter som vi framförde till ledning för överväganden och beslut i de konkreta frågorna.

Vad vi säger är att när därefter beslutet har kommit beträffande regionalpolitiken väger vågskålen definitivt över i riktning mot ett bibehållande av Västra Hälsinglands tingsrätt. Det är på den punkten som vi vägar framföra en emot herr statsrådet avvikande synpunkt. Samtidigt som inrikesdepartementet utfärdar ett cirkulär till statsmyndigheterna, där man säger att statlig myndighet skall med iakttagande av vad Kungl. Maj:t och riksdagen anfört inom sitt verksamhetsområde följa de riktlinjer för regionalpolitiken som riksdagen godkänt och verka för att de allmänna regionalpolitiska mål nås som riksdagen uttalat sig för, tycks dessa uttalanden inte äga giltighet beträffande justitiedepartementets verksamhet. Det kan inte vara rimligt.

Vi måste försöka se regionalpolitiken i *ett* sammanhang och inte med

beslut motverka de syften som riksdagen där har anslutit sig till. Som statsrådet känner till har Ljusdal värderats som ett regionalt centrum, där statsmakterna skall insätta speciella åtgärder till stöd för regionen.

Nu säger statsrådet beträffande Ljusdals tingsrätt att lagmannen där inte har full sysselsättning. Då finns väl anledning framhålla att de normer som har gällt för beräkning hur många mål som skall belöpa på en domare för att han skall få full sysselsättning kanske inte fortfarande äger giltighet. En hel del mera bagatellartade mål har förts bort från domsagorna, och de mål som kvarstår har blivit mer arbetskrävande. Därför finns det anledning att se över de här normerna. I det sammanhanget kan jag inte låta bli att citera vad utskottet har anfört ur de direktiv som justitieministern har gett till den utredning som skall mäta arbetsbelastningen i tingsrätterna. Statsrådet säger själv i direktiven: "På grund av olika reformer inom domstolsväsendet har det emellertid blivit allt svårare och numera helt omöjligt att tillämpa dessa normer." Detta stämmer ej med justitieministerns uttalande tidigare. Det föreföll åtminstone på Ert inlägg som om Ni stod fast vid den nuvarande normberäkningen och menade att den alltfort skulle gälla.

Sedan påstår statsrådet Geijer att lagmannen däruppe själv har menat att han inte hade full sysselsättning. Men av en skrivelse, som han och flera andra ställde till statsminister Palme i april i år, framgår att lagmannen har full sysselsättning. Här står uppgift mot uppgift.

För övrigt kanske man skall notera att all befattning med inskrivningsärenden, som vilar på lagmannen, inte heller har tagits med i beräkningen, förutom de administrativa arbetsuppgifterna som vad jag förstår är lika omfattande för en sådan här tingsrätt som för en något större. Det är också en del av hans arbetsuppgifter som man skall ta med i beräkningen.

Utskottsmajoriteten har i alla fall menat – även om vi inte i och för sig vill rikta kritik mot statsrådets ställningstagande 1970 – att riksdagens regionalpolitiska beslut bort leda till en omprövning av detta ärende. Jag tycker att de skäl som reservanterna anför, nämligen att Kungl. Maj:t så sent som i september 1973 hade frågan uppe till bedömning och då vidhöll sitt tidigare beslut, faktiskt inte är särskilt starka. Vad jag kan förstå borde statsrådet då ha tagit hänsyn till riksdagens regionalpolitiska beslut.

Vi har tillåtit oss att på s. 10 i vårt betänkande ange vad vi menar bör vara riktlinjer i fortsättningen. Till de tidigare riktlinjerna från 1969 bör man också lägga de regionalpolitiska ståndpunktstagandena. Jag skulle i det sammanhanget vilja fråga justitieministern beträffande de ärenden som i fortsättningen kan bli aktuella om inte justitieministern också förmenar att riksdagens regionalpolitiska ståndpunkt bör vägas in i ställningstagandet till fortsatta indragningar.

Jag skulle till slut bara vilja säga att hela utskottet hälsar med stor tillfredsställelse att antalet domkretsar har blivit större än vad t. o. m. utskottet kunde förutse 1969. Det är inte obekant att det inom utskottet rådde delade meningar och en viss kritik mot det förslag som då förelåg. Att justitieministern generellt sett gått mera varsamt fram med sammanläggningarna är någonting som vi noterar med tillfredsställelse. Jag vill också erinra om, herr talman, att vi har biträtt Kungl. Maj:ts proposition i

alla delar bortsett från den här detaljen. Vi är inte så motsträviga som det kanske kan synas. Vi tycker bara, som sagt, att vi inte vill förbigå det viktiga regionalpolitiska ställningstagandet.

Jag vill med detta, herr talman, yrka bifall till utskottets hemställan.

I detta anförande instämde herr Johansson i Växjö (c).

Herr justitieministern GEIJER:

Herr talman! De synpunkter som framfördes 1969, när riktlinjerna godkändes, var ju av olika art. Om man ser till servicesynpunkten, så tycker jag mig ändå ha kunnat påvisa att en sammanläggning här inte medför någon sämre service i det stora hela. De människor som behöver besöka tingsrätten kommer även i fortsättningen att kunna utnyttja Ljusdal, då det blir tingsställe. Jag tänker på de situationer då man är tvungen att infinna sig vid domstol i ett civilmål eller i ett brottmål. I de övriga domstolsärendena – äktenskapsförord, inteckningar, lagfarter osv. – upprätthålles kontakten i regel redan i dag genom att man anlitar postverket.

Om vi då ser på den andra synpunkt som fru Kristensson här tar upp, nämligen den rent regionalpolitiska eller låt oss säga sysselsättnings-synpunkten, så är det klart att det regionalpolitiska beslutet 1972 måste komma med i blickfältet. Då kan det naturligtvis sägas att konsekvensen av denna sammanläggning är att det försvinner en lagman, ett par notarier och viss kanslipersonal – säg att det rör sig om åtta å tio personer ty det förekommer visst deltidsarbete i någon utsträckning – och att man med hänsyn till att den regionalpolitiska synpunkten här skulle väga så tungt ändå borde låta tingsrätten vara kvar i Ljusdal. Menar fru Kristensson att man skall tillämpa det regionalpolitiska beslutet 1972 så dogmatiskt att det inte under några förhållanden skulle vara möjligt för statsförvaltningen att genomföra rationalisering eller effektivisering, trots att de skäl som föreligger för det väger tyngre än synpunkten att ett tiotal människor skulle få stanna kvar på orten? Där skiljer sig tydligen våra uppfattningar. Jag skall inte upprepa vad jag sagt förut, men jag vill understryka att i justitiedepartementet har vi den bestämda uppfattningen att det från statsnyttans synpunkt inte är rimligt att bibehålla denna tingsrätt med det svaga sysselsättningsunderlag som föreligger där.

Det är riktigt, fru Kristensson, att jag har tillsatt en utredning för att få bättre underlag för bedömning av arbetsbelastningen i tingsrätterna, men jag tror mig ha tillräckligt underlag i det här fallet för att kunna säga att i jämförelse med andra tingsrätter är arbetsbelastningen här icke sådan att den ger full sysselsättning på personalen. Fru Kristensson borde väl ändå kunna vara lyhörd för tankegången att statsförvaltningen inte skall vara mera omfattande än vad som verkligen är nödvändigt.

Därmed har jag väl ändå svarat på fru Kristenssons fråga om hur man skall se på det här i fortsättningen. Jag menar alltså att man givetvis skall ta hänsyn till de regionalpolitiska synpunkterna men att det finns en viss gräns vid vilken statsnyttosynpunkten ändå måste ta över. Vi skall inte tillgodose sysselsättningssynpunkten på olika håll i landet genom att upprätthålla en statsförvaltning som inte ger personalen full sysselsättning, utan det skall vi göra på andra sätt.

Fru KRISTENSSON (m) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill visst inte motsätta mig att man ser till statsnyttan och att man försöker få en effektiv statsförvaltning. Det var faktiskt bl. a. därför som jag och många med mig röstade emot förslaget om utlokalisering av statliga ämbetsverk — det skedde just med den motiveringen att det skulle bli dyrt och minska effektiviteten. Justitieministern har i den här debatten anfört argument stridande mot den ståndpunkt som regeringen intog när det gällde utlokaliseringen av statliga ämbetsverk.

Jag vill inte se dogmatiskt på frågan om hänsyn till regionalpolitiken. Detta framgår väl av att Ljusdal är den enda tingsrätt som vi har plockat ut av alla dem som nu varit aktuella, just därför att Ljusdal ligger i en sådan region som riksdagen har uttalat sig särskilt vilja slå vakt om och där samhället skall sätta in speciella åtgärder.

Man kan tycka att en tingsrätt med så få anställda är en så liten verksamhet att den är försumbar, men erfarenheten säger att om man börjar flytta den ena lilla verksamheten efter den andra har man snart tunnlat ut underlaget, och då finns det inte längre en attraktiv region kvar. Vad jag vet har Ljusdal nu ett befolkningsunderlag som ligger på gränsen till att man skall få bibehålla gymnasium och andra sådana aktiviteter, och jag tror därför att det är kolossalt känsligt att också flytta ut en verksamhet av det här slaget, även om den är mycket liten. Det är angeläget att samhället bedömer dessa frågor som en helhet så att inte ett departement vidtar åtgärder som motverkar åtgärder vidtagna av ett annat departement.

Ett uttalande som justitieministern gjorde är värt att notera som positivt, nämligen att Ni också menar att man skall ta hänsyn till regionalpolitiken. Då kanske jag får återkomma med min fråga om det betyder att justitieministern också när det gäller framtida sammanläggningsärenden kommer att ta hänsyn till regionalpolitiken och inte enbart till de riktlinjer som riksdagen antog 1969.

Herr WESTBERG i Ljusdal (fp):

Herr talman! Eftersom justitieministern gick in i början av debatten kan det hända att det blir svårt för mig att hålla det tidsschema som jag har angett. Jag återkommer senare till vad justitieministern hade att säga.

De ändringar i fråga om domkretsindelningen som vi redan har diskuterat och nu diskuterar och där domkretsens för Västra Hälsinglands tingsrätt överförande till domkretsen för Hudiksvalls tingsrätt är en del utgör ett led i den översyn av landets indelning i domkretsar varom statsmakterna fattade principbeslut redan år 1969. Vid samma tillfälle uppdrogs åt Kungl. Maj:t att besluta om ändrad domkretsindelning i enlighet med de riktlinjer som riksdagen då antog. Så långt är vi ense.

Vi som var med den gången minns att riktlinjerna bl. a. innebar att domkretsarna helst skulle göras så stora att de gav arbetsunderlag för minst tre domare. Men beslutet rymde även stora möjligheter till undantag från den regeln, när särskilda skäl av lokal natur kunde åberopas. Som exempel på sådana skäl angavs geografisk samhörighet mellan olika orter och bygder, centralortens uppgift att erbjuda

kommunerna fullgod service, kommunikationerna och förutsättningarna över huvud taget för behövlig kontakt mellan domstolen och domkretsens olika delar. Det sades också ifrån att de generella riktlinjerna borde tillämpas med stor försiktighet. Skulle en indragning av domstol påtagligt försämra den rättssökande allmänhetens krav på service eller eljest medföra väsentliga olägenheter för enskilda eller det allmänna, borde enligt riksdagens beslut undantag från riktlinjerna göras. Det betonades också – och det är i detta sammanhang enligt min mening utomordentligt väsentligt – att domsagokansli i centralort så långt möjligt borde bibehållas.

Skäl av här nämnda slag kunde enligt riksdagens mening befinnas vara så starka, att de motiverade bibehållande av domkrets som gav arbete för endast en domare.

Vad här anförts äger i högsta grad tillämpning på Västra Hälsinglands tingsrätt i Ljusdal, som därför enligt utskottsmajoritetens mening bör bevaras. Men till vad som här anförts kommer att en hel del inträffat sedan riksdagen fattade sitt beslut och Kungl. Maj:t år 1970 bestämde sig för att Västra Hälsinglands tingsrätt skulle upphöra och förenas med Hudiksvalls tingsrätt. Utskottets ordförande har på denna punkt fört en mycket ingående argumentering, och jag skall därför fatta mig kort. Men jag vill ändå peka på en del saker. Sedan dess har riksdagen, som fru Kristensson påminde om, beslutat om ett regionalpolitiskt handlingsprogram och om medlen i den fortsatta regionalpolitiska stödverksamheten. Enligt uttalanden i propositionen till år 1972 skall regionalpolitiken syfta till att tillförsäkra människorna i olika delar av landet likvärdiga levnadsbetingelser och *hela samhällsverksamheten skall engageras i dessa strävanden.*

Det sistnämnda uttalandet, att samhällsverksamheten skall engageras i dessa strävanden, kan enligt min mening varken regering eller riksdag komma förbi.

Ljusdal, där Västra Hälsinglands tingsrätt är belägen, ligger inom det inre stödområdet och utgör ett av de få regionala centra, beträffande vilka departementschefen i den nämnda propositionen uttalat att särskilda insatser från samhällets sida kan bli aktuella för att upprätthålla regional service. Vi vet också att Ljusdal befinner sig i ett befolkningsmässigt känsligt läge, som gör att underlaget för den service som bör finnas i ett regioncentrum genom en åtgärd av det slag det här gäller kan äventyras.

Att statsmakterna i ett sådant läge och efter gjorda uttalanden beträffande regionalpolitiken skulle gå in med en negativ åtgärd av det slag det här är fråga om kan enligt min mening bara inte komma i fråga. Ett sådant handlande skulle ju direkt motverka de syften statsmakterna uttalat sig för på det regionalpolitiska området. Man skulle då kunna tala om att den högra handen inte vet vad den vänstra gör. Det är ju inte bara de elva tjänsterna vid kansliet det gäller. En åtgärd av det här slaget drar gärna annat med sig. Därför måste man befara – åtminstone på sikt – att även advokatbyråerna och de två lantmäterienheterna försvinner. Deras arbete försvåras nämligen om tingsrätten lokaliserar till Hudiksvall. Allt detta måste leda till att underlaget för den allmänna servicen minskar och

bygdens utvecklingsmöjligheter hämmas eller försvåras.

Jag behöver inte här närmare gå in på servicesynpunkterna beträffande allmänheten och det allmänna. Vi vet alla att de försämras. Det har ju t. o. m. hovrätten för Övre Norrland medgivit genom följande uttalande: "Åtgärden medför genom att kansliet i Ljusdal dras in självfallet en viss försämring av den statliga servicen i orten." Detta har man alltså redan där konstaterat.

Jag behöver inte heller beskriva vilket värde det har för lantmäterienheterna att ha nära tillgång till fastighetsböckerna. Det är särskilt värdefullt i vår kommun, där lantmäteriets specialenhet ägnar sig åt en omfattande strukturrationalisering inom jord- och skogsbruk. Jag vill i det sammanhanget citera vad överlantmätaren har att säga: "De båda i Ljusdal stationerade lantmäterienheterna bedriver inom Ljusdals kommun en omfattande fastighetsregleringsverksamhet för jord- och skogsbrukets rationalisering. Med de komplicerade äganderätts- och inskrivningsförhållanden som råder i denna del av länet, speciellt i Järvsö socken, är en kontinuerlig medverkan av inskrivningsmyndigheten utomordentligt angelägen. För fastighetsbildningsmyndigheterna i Ljusdal måste därför befaras allvarliga olägenheter ur effektivitets- och kostnadsynpunkt om inskrivningsmyndigheten förflyttas till Hudiksvall på grund av Kungl. Maj:ts beslut."

Till allt detta kommer att det har ägt rum en omsvängning i opinionen sedan beslutet om indragning av tingsrätten i Ljusdal fattades. På den punkten vet jag att justitieministern är ense med mig. Han har vid skilda tillfällen konstaterat denna opinionssvängning. Man har mer och mer förstått att centralisering ofta innebär försämrade service och ökade svårigheter för den närkontakt som man alltmer kräver på olika områden av samhällslivet. Därför vill man nu i stället så långt som möjligt slå vakt om de små enheterna i medvetandet om de fördelar i form av närkontakt och personlig service som de kan ge. Jag tror att det är viktigt att vi tar hänsyn även till den opinionsförändringen. Den kan inte få gå spårlost förbi. Också vi politiker måste ta hänsyn till den.

Men självfallet är det de negativa följder en nedläggning av domstolskansliet i Ljusdal skulle få för allmänheten och bygden som vi främst vill hänvisa till. Särskild hänsyn måste tas till de långa resvägarna — upp till 18 mil — och till att vissa kommuninvånare med nuvarande reguljära förbindelser måste ta mer än en dag i anspråk för resa till Hudiksvall, vilket innebär frånvaro från arbetet och ökade kostnader, bl. a. för övernattnig. Indragningen skulle alltså innebära en betydande försämring.

Vad jag finner särskilt viktigt att framhålla är emellertid det allvarliga läge som Ljusdal befinner sig i och vad en sådan här åtgärd kan betyda när det gäller att försämrade möjligheterna till en gynnsam utveckling inom regionen. Vi äventyrar enligt min mening underlaget för den service som bör finnas i ett regioncentrum, om vi följer regeringens förslag.

Nu säger justitieministern att arbetsunderlaget för en domare är för litet i Ljusdal, enligt uppgift som han har fått. Jag har också talat med vederbörande domare och fått en annan uppgift. Där står alltså uppgift mot uppgift. Jag måste också konstatera att även om man gör den

förändring som Kungl. Maj:t har tänkt sig minskas inte antalet domare. För närvarande finns det två domare i Hudiksvall och en i Ljusdal. Ändringen innebär att vi får tre i Hudiksvall. Det blir alltså fortfarande samma antal domare, som skall utföra samma arbete. Jag kan inte förstå den argumentering som här förs. Vore det i stället så, att man kunde dra in en domartjänst, skulle jag förstå det, men det är det inte fråga om.

Det sägs nu att 300 mål per domare har varit norm hittills. Utskottets ordförande har fört en argumentation på den punkten, och jag behöver inte vidare gå in på saken. Vad jag tänker på här är justitieministerns uttalande att möjlighet att utöka myndighetens uppgifter inte står till buds. Jag har den meningen att lagmannen i Ljusdal för närvarande har full sysselsättning, av skäl som utskottets ordförande här redogjort för, men skulle det behöva diskuteras en utökning av arbetsuppgifterna, så finns det möjlighet att föra över Delsbo till tingsrätten i Ljusdal. Den möjligheten måste ju stå öppen, så alldeles olösligt skulle problemet i så fall inte vara. En annan synpunkt som justitieministern för in är att man redan har verkställt besluten på några orter, bl. a. Vetlanda, Vimmerby och Söderhamn. Han säger att om man nu skulle gå med på det här förslaget beträffande Ljusdal, så kan man befara att det kommer att begäras omprövning från dessa orter också. Ja, men de är inte i samma båt, så att säga. Vetlanda, Vimmerby och Söderhamn har inte de långa avstånd och de svåra kommunikationsförhållanden som vi har. Där behöver man inte övernatta för att besöka tingsrätten. Dessutom är ingen av dessa orter sådant regioncentrum om vilket riksdagen har uttalat att man skall sätta in särskilda åtgärder. Det finns alltså ingen möjlighet att jämföra Ljusdal med de orter, som justieiministern här nämnde. Ljusdal är enligt min mening ett tydligt och klart särfall, och det måste man observera och ta hänsyn till.

Det vore mycket mer att säga i detta sammanhang, men jag vet att det kommer flera talare efter mig. Jag ber att få hänvisa till utskottets betänkande och yrkar bifall till dess hemställan.

Under detta anförande övertog herr tredje vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Fru JONÄNG (c):

Herr talman! Jag kan i stort sett instämma i det som justitieutskottets ordförande och även herr Westberg i Ljusdal har anfört här tidigare. Jag vill bara ytterligare under ett par minuter uttrycka min gläde över det ställningstagande som justitieutskottets majoritet har gjort när det gäller Västra Hälsinglands tingsrätt och som jag förmodar också blir riksdagens beslut.

Det har varit en lång kamp, men vad gör det när det blir ett bra resultat! Redan under mitt första år i riksdagen, 1969, fick jag genom motion och genom arbetet i första lagutskottet med just riktlinjerna för domkretsindelningen vara med och lägga den grund som i dag möjliggör riksdagens beslut om att bevara Västra Hälsinglands tingsrätt i Ljusdal. Jag har sedan i olika debatter – regionalpolitiska debatter och interpellationsdebatter – tagit upp frågan om bevarandet av tingsrätten i Ljusdal. I

våras hade justitieministern och jag en debatt med anledning av en enkel fråga i denna angelägenhet.

Jag menar nog att det redan mot bakgrund av riksdagens uttalande år 1969 finns underlag för att bevara tingsrätten i Ljusdal. Efter Kungl. Maj:ts beslut 1970 har förutsättningarna för bevarande av tingsrätten ytterligare förändrats. Då förelåg nämligen också ett förslag om förflyttning av lantmäterikontoret från Ljusdal till Hudiksvall. Denna förflyttning blev ju inte av, utan i stället har en av lantmäteriets specialenheter flyttats från Hudiksvall till Ljusdal, och den arbetar där med de problemfyllda arronderingsförhållandena i Järvsö. Där är man beroende av ett samarbete mellan tingsrättskansliet och denna specialenhet.

Sedan fick vi det regionalpolitiska beslutet 1972, som ytterligare gör det möjligt att bevara tingsrätten i Ljusdal, som ligger inom det inre stödområdet och utgör ett regionalt centrum med möjligheter till särskilda insatser från samhällets sida för att man skall kunna behålla en regional service.

Statsrådet Geijer talade om den skärningspunkt där statsnyttan tar över. Ja, i botten på allt vårt handlande måste väl först och främst ligga nyttan för människorna – vad som är nyttigt och angeläget för att tillfredsställa människors elementära behov och önskningar när det gäller service och sådana ting.

Bevarandet av tingsrätten i Ljusdal, som jag förmodar kommer att bli riksdagens beslut här i dag, är en fin julklapp för alla dem som bor i Ljusdalsregionen. Det betyder mycket för dem från servicesynpunkt, inte minst för invånarna i Los och Ramsjö som har långa avstånd. Det betyder också en del, har det sagts, när det gäller arbetstillfällen. Det är vi medvetna om, och jag tror också att det har en psykologisk betydelse. Ljusdals kommun och dess invånare har kämpat för sin tingsrätt. Att de lyckats kan betyda en ny stimulans och ett nytt framtidshopp för ett område som har många problem.

Jag tror att det är många, många som kommer att tacka och vara glada för riksdagens beslut i den här frågan, och jag yrkar med stor glädje bifall till utskottets hemställan.

Herr justitieministern GEIJER:

Herr talman! Jag vill ge herr Westberg i Ljusdal och fru Jonäng en liten förklaring beträffande den serviceaspekt som de har anlagt på det här problemet.

Jag har redan i mitt första anförande förklarat att det blir inte längre resor i de fall då människorna i denna bygd måste till domstol, vare sig de är instämnda i brottmål eller skall till domstolen i tvistemål av något slag. Det blir ingen ändring, det blir inga längre resor för det kommer fortfarande att vara tingsställe i Ljusdal. Ändring blir det bara när det gäller vart man skall skicka sina äktenskapsförord eller inteckningar eller lagfartsansökningar – de går till Hudiksvall i stället för till Ljusdal. Det må vara att man betraktar detta som en serviceförsämring, men i de verkligt viktiga fall, då man har anledning att bege sig till domstolen, blir det ingen ändring. Det är viktigt att säga detta, så att det inte uppstår missförstånd på den punkten.

Nr 155

Onsdagen den
12 december 1973

*Vissa domar-
tjänster*

Herr Westberg säger att han inte kan begripa annat än att om man tar bort lagmannen i Ljusdal och i stället får en rådmän i Hudiksvall, så blir det lika många personer sysselsatta i själva domstolen på domarsidan. Det är riktigt. Men herr Westberg vet väl också att man för närvarande i Hudiksvall har så många mål att där föreligger en överbelastning, medan det i Ljusdal är en underbelastning – det vill jag vidhålla. I och med att man får en förstärkning i Hudiksvall blir det ju rimligare arbetsbörda där.

För närvarande är det för resten så att det ofta måste resa domare till Ljusdal när man skall ha huvudförhandlingar i civilmål med tre domare. Det blir naturligtvis fallet även i fortsättningen, då man har mål i Ljusdal, men omläggningen innebär en förbättring när det gäller förhållandena inom domstolsarbetet.

Vidare vill jag säga till herr Westberg att det finns bland de orter jag här angivit som regioncentra åtminstone en ort som hänförs till samma kategori som Ljusdal, nämligen Kalix.

Både fru Kristensson och herr Westberg har ivrigt påpekat att det här är ett särfall – det är något så unikt att det inte går att jämföra med några situationer där det varit fråga om sammanläggning. Ja, det får framtiden utvisa. Jag har den uppfattningen att vi kan vänta framställningar – i första hand naturligtvis till oss i justitiedepartementet – om upprivande av de sammanläggningar som redan är genomförda, och sedan kommer det väl också sådana framställningar till riksdagen i form av motioner. Och då skall det bli intressant att höra hur fru Kristensson och herr Westberg i Ljusdal skall kunna försvara och motivera att detta skulle vara ett särfall.

Herr WESTBERG i Ljusdal (fp) kort genmäle:

Herr talman! Justitieministern vill här ytterligare nedvärdera service-synpunkterna och säger att det blir inga längre resor. Man kan komma till Ljusdal i fortsättningen också. Men när det gäller rättegång i mindre tvistemål är det meningen att vederbörande skall ha möjligheter att rådgöra med domaren, och jag förutsätter att man då vill resa ner till Hudiksvall för att träffa den domare som har hand om ärendet. I sådana fall måste det väl bli fråga om resor – eller hur? Om vi skall få denna reform att fungera måste det väl bli på det sättet.

Sedan förklarade justitieministern att arbetsförutsättningarna blir bättre om man flyttar lagmannen till Hudiksvall och gör honom till rådmän. Då klarar man arbetet bättre. Men det finns andra sätt att ordna den saken på. Som jag sade kan man t. ex. föra över Delsbo till Ljusdal. Jag har mycket svårt att förstå hur man kan klara arbetet bättre efter sammanslagningen. Tänk bara på hur mycken tid som måste anslås till resor! Domaren och hans medhjälpare måste resa upp till Ljusdal två gånger i veckan. Om man räknar med att varje enkel resa med förberedelser tar en och en halv timme – det är lågt räknat – blir det tre timmar per dag och person, dvs. minst 12 timmar per vecka, som går bort alldeles i onödan. Därför går det väl inte att hinna med arbetet bättre om man ordnar det på det sättet! Då stämmer ju inga beräkningar, och det finns ingen möjlighet att upptäcka någon logik i det påståendet.

Slutligen förklarade jag att Ljusdal är ett särfall, och då svarade

justitieministern att vi har haft åtminstone ett liknande fall förut, nämligen Kalix. Men beträffande Kalix skedde sammanläggningen redan 1971, alltså innan vi hade tagit ställning till regionalpolitiken och fattat det regionalpolitiska beslutet. 1972 bestämde vi oss för att satsa särskilt på regioncentra av typen Ljusdal och Kalix. Enligt min mening går det alltså inte heller att anföra det som exempel i detta fall. Jag vidhåller fortfarande att Ljusdal är särfall.

Fru JONÄNG (c) kort genmäle:

Herr talman! Jag tycker att serviceaspekten är mycket vidare än vad statsrådet Geijer här gör den till. Man kan inte bortse från reseavstånden när det gäller rättegång i tvistemål, som herr Westberg tog som exempel.

Vidare gäller det också att ha kvar advokatservicen. Det är mycket viktigt. Och den saken är i stor utsträckning knuten till och beroende av att det finns en tingsrätt.

Slutligen är också sysselsättningsfrågorna viktiga. Man kan visserligen säga att här rör det sig bara om ett tiotal arbetstillfällen och att de inte borde spela en så stor roll. Men för en region som Ljusdal med så pass stora sysselsättningsproblem som där finns är också detta med ett tiotal arbetstillfällen av betydelse. Man måste även ta hänsyn till hela befolkningsunderlaget för andra serviceinstitutioner.

Herr justitieministern GEIJER:

Herr talman! Inte behöver advokaterna flytta därför att domsagokansliet flyttar. Det blir ju lika många civil- och brottmål som tidigare för advokaterna att uppträda i. Den synpunkten tror jag därför inte att man behöver lägga så stor vikt vid.

Till herr Westberg i Ljusdal vill jag säga att om vi nu kan genomföra den rättegång i mindre tvistemål som vi nyligen haft uppe i riksdagen men som nu är föremål för övervägande, så finns det alltid möjligheter att ha mottagning för allmänheten när det är mål i Ljusdal och domaren är där.

Herr WESTBERG i Ljusdal (fp) kort genmäle:

Herr talman! Det framgår av en skrivelse som tjänstgörande advokater i Ljusdal inkommit med att de menar att förutsättningarna för fortsatt advokatverksamhet försämras i sådan grad att det äventyrar möjligheterna att fortsätta. Därmed har de ju klart sagt ifrån.

Justitieministern kan väl ange någon plats där man har en god advokatservice utan att man har domsaga eller tingsrätt. Jag känner inte till att det fungerar på det sättet; advokaterna vill gärna ha sin verksamhet där tingsrätten har sitt säte, och det tycker jag är naturligt.

Fru THUNVALL (s):

Herr talman! Trots det som redan har sagts i denna debatt må det tillåtas också mig att anföra några synpunkter i ett ärende som under flera år varit föremål för uppmärksamhet och intresse i min hemkommun.

Åtskilliga uppvaktningar har, som justitieministern vet, gjorts för

Onsdagen den
12 december 1973

Vissa domar-
tjänster

berörda myndigheter och departement. I reservationen sägs det att lokala intressen före beslutet fått anföra synpunkter på frågan. Jag kan intyga att det är riktigt. Men dessa synpunkter har knappast beaktats.

I det beslut som 1969 fattades av riksdagen såg vi i Ljusdalsregionen en möjlighet för Västra Hälsinglands tingsrätt att få överleva, då de skäl ”för bibehållande av domkrets som ger arbete för endast en domare” som anfördes av utskottet och godkändes av riksdagen, enligt vår uppfattning till alla delar var tillämpliga på Västra Hälsinglands tingsrätt i Ljusdal. Utskottet uttalade nämligen angående de skäl som skulle kunna föranleda avvikelser från riktlinjerna:

”Stor betydelse måste enligt utskottet fästas vid samhörigheten geografiskt och i annat hänseende mellan olika orter och bygder, vid centralorternas uppgift att erbjuda kommunerna fullgod allmän service, vid kommunikationer och vid förutsättningarna över huvud taget för behövlig kontakt mellan domstolen och domkretsens olika delar.”

Utskottet betonade vidare bl. a. att stor hänsyn borde tas till synpunkter från lokalt håll rörande bygdens behov från rättvärdssynpunkt och i fråga om service. Det har ju också föregående talare påpekat.

En indragning beslutades emellertid redan år 1970, men beslutet uppskötts, som vi uppfattade det, bl. a. i avvaktan på utvecklingen inom storkommunen Ljusdal, som kom till stånd den 1 januari 1971 genom sammanslagning av fem kommuner. De skäl för ett avvikande från de generella bedömningarna som första lagutskottet anförde 1969 och som vi från lokalt håll ofta understrukt, föreligger enligt min mening även i dag. Jag tänker då inte enbart på avstånd och kommunikationer; vi anser också att en del har hänt sedan beslutet fattades. Vid den tidpunkten var bl. a. frågan om lantmäteriets överförande till Hudiksvall föremål för prövning. Så har emellertid inte skett. I stället har en specialenhet inom lantmäteriet – tidigare förlagd till Hudiksvall – flyttat till Ljusdal fr. o. m. den 1 juli 1971.

Den äganderättsutredning som pågår för Järvsö innebär också ett merarbete för domsagan, och lantmätarna fäster stor vikt vid att ha tillgång till fastighetsböckerna i Ljusdal, alltså i närheten av arbetsområdet. Förutom från lantmäteriet har av såväl kommunen som banker och enskilda kraftigt understrukits den avsevärda försämring av servicen, som enbart bortflyttningen av fastighetsböckerna skulle innebära.

Vidare pågår försök med data på detta område, varför en överflyttning till Hudiksvall bara kan röra sig om några år, varefter fastighetsdata kommer att förläggas till Gävle. Därför undrar jag varför man nu först skall behöva flytta till Hudiksvall med den delen och sedan kanske vidare till Gävle.

Vid bedömningen av arbetsbelastningen för en domare tycks den enbart knytas till antalet förekommande brottmål, men enligt förd statistik har dessa mål inte ökat i tillräcklig utsträckning inom Ljusdalsområdet. Jag skall väl inte beklaga den utvecklingen. Antalet har i detta fall hållits nere. Men, herr talman, även om en förändring har skett vid bedömningen av enkla mål, har arbetsbördan fördenskull inte minskat. De mål som tar mer än en dag i anspråk har enligt vad jag fått veta i varje fall ökat i antal.

Den ekonomiska vinst eller besparing för statsverket, som förutses av en indragning i Ljusdal, har också jag svårt att tro på. En ny tjänst skall ju inrättas i Hudiksvall, och möjlighet har förespeglats för personal att flytta med till Hudiksvall. Det är ett tiotal anställda som drabbas. Kanske är det på en del håll en låg siffra, men i Ljusdals kommun anser vi inte detta; där är varje arbetstillfälle ett tillskott. För mer än hälften av de anställda, som för övrigt innehåft mångårig tjänst vid tingsrätten, är det av olika skäl omöjligt att flytta till Hudiksvall eller pendla mellan de båda orterna. De kan inte heller erhålla annat arbete på hemorten, och jag kan försäkra att det rått oro på denna punkt bland de anställda.

Om Ljusdal fortsätter som tingsställe, innebär det ökade kostnader i fråga om resor och traktamenten från Hudiksvall till Ljusdal för den personal som skall dit.

Herr talman! Vad jag här sagt är ju känt för statsrådet och departementet bl. a. från uppvaktningar och skrivelser från kommunens sida, liksom att Ljusdal ligger inom det inre stödområdet och utgör ett regionalt centrum. Också jag vill åberopa vad chefen för inrikesdepartementet sagt i propositionen 1972:11 att "särskilda insatser från samhällets sida kan bli aktuella för att upprätthålla regional service".

Jag vill i detta sammanhang påpeka att statsmaktens och kommunens gemensamma ansträngningar för att stärka kommunens ställning har rönt en viss framgång på senare tid, och en mindre ökning av nyetablering har ägt rum. Det är därför synnerligen angeläget att redan befintlig statlig verksamhet ej utan verkligt tvingande skäl förflyttas därifrån, och enligt min uppfattning kan inte sådana skäl anses föreligga.

Som jag tidigare sagt har skälen för ett bibehållande av tingsrätten i Ljusdal framförts vid ett flertal tillfällen, men jag har inför kammaren önskat påpeka några av dem. Jag vill till sist understryka, att avgörande för min egen del utöver det som här har sagts är mina farhågor för en allvarlig försämring av servicen till invånarna i regionen, att det blir en försämring av den statliga servicen, om förslaget beträffande tingsrätten i Ljusdal genomföres. Jag beklagar, att min uppfattning härvidlag avviker från statsrådets och reservanternas. Jag kommer alltså att stödja utskottets förslag i en kommande votering.

Herr ERNULF (fp):

Herr talman! Jag lyssnade med stort intresse på justitieministerns inledningsanförande. Särskilt intressant tyckte jag det var han nämnde om att en regionalpolitisk bedömning i sådana fall där övervägandena ännu inte är slutförda kanske skulle kunna ge ett något annorlunda resultat än de beslut som fattades för några år sedan.

Om jag rätt fattade justitieministerns mening med detta skulle det kunna innebära att om statsrådet i dag hade haft frågan om Ljusdalsdomsagens indragning till prövning så vore det möjligt att de regionalpolitiska synpunkterna skulle leda till att man behöll domsagan. Men nu har man bestämt sig för några år sedan och vill inte ändra sig. Om denna min tolkning är riktig så anser jag att man, om nya omständigheter har tillkommit sedan ett beslut fattades, så länge det över huvud taget är möjligt skall rätta till den tidigare bedömningen som nu i belysning av

senare omständigheter har visat sig önskvärd att ändra. Låt vara att man har lagt ned 300 000 kronor i förbättringar på den andra domsagan, men det är ju inte helt bortkastade pengar. Det kan kanske ändå vara bra för dem som arbetar där att få nya eller förbättrade lokaler. I regionalpolitiskt sammanhang är det ju inte heller en alldeles oöverkomlig summa. Med den utgångspunkt som jag tyckte mig märka hos justitieministern och som vi väl i någon mån fick en antydning om vid utskottsbehandlingen, där statsrådet var vänlig nog att närvara, så tycker jag att så länge man kan ändra en sak så skall man göra det om det finns skäl för det.

Sedan nämnde statsrådet någonting om arbetsbördan för lagmannen vid domsagan. Jag kan inte bedöma den saken, men jag tyckte att statsrådet bara nämnde de mål lagmannen har att handlägga. Jag fick ingen klarhet i hur stor del av lagmannens arbetsbörda som justitieministern anser att hans befattning med inskrivningsavdelningen utgör. Det måste ju läggas till behandlingen av målen och kan möjligen förändra bilden av hans arbetsbörda.

Den slutsats som justitieministern sedan kom fram till, att om man skulle göra en sådan ökning av domaresurserna som det här skulle bli fråga om för hela domarekåren, så skulle de ökas med 20 procent. Jag tyckte att statsrådet nämnde 85 domaretjänster, men det var väl mera skämtsamt menat. Om man av regionalpolitiska skäl och av hänsyn till allmänheten i domstolen skulle ha en domare som inte är fullt sysselsatt, så vore det därmed inte nödvändigt att alla andra domare i landet får en mindre arbetsbörda än de kan klara av.

Däremot kan jag hålla med justitieministern om att ur snäv arbetsorganisatorisk synvinkel är dessa endomaredomsagor naturligtvis inte en lyckad anordning, om man nämligen bara ser det från det allmännas, dvs. statens synpunkt. Jag skulle ställa mig tveksam till att man bara angav sådana skäl, men vi är väl alla överens om att det är hänsynen till den allmänhet som bor i domkretsen som utgör motivet till att domstolen bör bibehållas. Därför tycker jag att vissa arbetsorganisatoriska invändningar måste få vika.

Tingsrätten i Ljusdal är väl ändå på sitt sätt ett särfall bland de frågor vi hittills har behandlat. Men jag tror att justitieministern har rätt så till vida att det kan uppkomma liknande fall om man nu skulle låta tingsrätten i Ljusdal få vara kvar. Jag hoppas, om riksdagen nu uttalar önskemålet att tingsrätten i Ljusdal skall få vara kvar, att justitieministern gör samma bedömning i de nya fallen om skälen där är lika starka för att också respektive ort får behålla sin domstol. Man skall naturligtvis behandla lika fall på samma sätt.

Rent arbetsorganisatoriskt finns det ett krux med endomaredomstolarna, nämligen den omständigheten att det vid särskild huvudförhandling i tvistemål skall vara tre juristdomare som dömer. Även om dessa mål inte är så många per år vid dessa små domstolar, är detta ett problem.

Jag skall ta upp en fråga som jag framförde redan i samband med 1969 års riksdagsbeslut om domkretsindelningen, nämligen om det verkligen är nödvändigt att ha en likadan sammansättning vid särskild huvudförhandling i tvistemål vid alla domstolar. Jag anser nämligen att de förhållanden som motiverar den ena eller andra sammansättningen är olika i olika delar

av landet. I större samhällen är en sammansättning med tre juristdomare mycket bra, med hänsyn till de mål som där förekommer och de nämndemän som där finns – dessa har inte samma kännedom om befolkningen i den stora orten som nämndemän i mindre orter har. Men ute i mindre orter, där målen är av en annan beskaffenhet och där nämndemännen känner befolkningen och orten bättre, tror jag att sammansättningen juristdomare med nämnd i dessa tvistemål är likvärdig med en sammansättning med tre juristdomare.

Därför vill jag vädja till justitieministern att han, om nu riksdagen skulle uttala att Ljusdal bör behålla sin domstol, funderar över om denna enhetlighet i sammansättningen verkligen motiveras av enhetlighet i de omständigheter som bör vara bestämmande för sammansättningen. Eller kan det möjligen vara så – som jag nyss nämnde – att sammansättningen med tre juristdomare är överlägsen i större samhällen, medan sammansättningen juristdomare med nämnd är likvärdig på mindre orter? Skulle justitieministern svara ja på den senaste frågan och vidta åtgärder i enlighet därmed skulle en besvärlighet i fråga om själva arbetets anordnande bortfalla – om Ljusdal får behålla sin domstol.

Överläggningen var härmed slutad.

Punkten A

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen av fröken Bergegren m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fröken Bergegren begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller justitieutskottets hemställan i betänkandet nr 44 punkten A röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen av fröken Bergegren m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fröken Bergegren begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	–	175
Nej	–	137
Avstår	–	2

Punkten B

Utskottets hemställan bifölls.

§ 6 Föredrogs trafikutskottets betänkande nr 29 i anledning av propositionen 1973:170 angående utgifter på tilläggsstat I till riksdagen för budgetåret 1973/74 i vad avser anslag inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde jämte motion.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 7 **Ändring i distriktsveterinärorganisationen, m. m.**

Föredrogs jordbruksutskottets betänkande nr 51 i anledning av propositionen 1973:178 med förslag till ändring i distriktsveterinärorganisationen, m. m. jämte motioner.

I propositionen 1973:178 hade Kungl. Maj:t, under åberopande av utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för den 2 november 1973, föreslagit riksdagen att godkänna de i propositionen förordade riktlinjerna för ändring i distriktsveterinärorganisationen, m. m.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1973:2125 av herrar Andersson i Ljung (m) och Jonsson i Alingsås (fp) vari hemställdes att riksdagen vid sin behandling av propositionen 1973:178 gav Kungl. Maj:t till känna vad i motionen anförts beträffande beräkningsunderlag, distriktens storlek, antalet tjänster samt två distriktsveterinärer i Herrljunga,

1973:2126 av herr Andersson i Nybro (c) vari hemställdes att riksdagen vid sin behandling av Kungl. Maj:ts proposition 1973:178 uttalade 1. att det totala antalet veterinärtjänster fastställdes till minst 315, 2. att reseavståndet från stationeringsorten i regel inte fick bli mer än högst fyra mil enkel resa, 3. att antalet tjänster i förhållande till propositionens förslag utökades med minst två för Kalmar och att Mönsterås och Emmaboda blev stationeringsområden med var sin tjänst,

1973:2127 av herr Björk i Gävle m. fl. (c, s, m, fp, vpk),

1973:2128 av herrar Boo (c) och Carlsson i Vikmanshyttan (c) vari hemställdes att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition 1973:178 uttalade 1. att antalet distriktsveterinärtjänster i Kopparbergs län blev oförändrat 14 stycken, 2. att även Vansbro, Rättvik, Mora och Ludvika bibehölls som stationeringskommuner/orter för distriktsveterinär, 3. att djurägare inte behövde betala resekostnadsersättning och inställelsearvode för sträcka över fem mil tur och retur samt i övrigt beaktade vad som i motionen anförts,

1973:2129 av herr Börjesson i Falköping (c),

1973:2130 av herr Börjesson i Glömminge (c),

1973:2131 av herrar Carlström (fp) och Elmstedt (c),

1973:2132 av herr Dahlgren m. fl. (c, m, fp) vari hemställdes att riksdagen skulle besluta 1. att antalet föreslagna regionvikarier utökades från 30 till 60 samt 2. att uttala att statens avtalsverk gavs i uppdrag att vid förhandlingar även lösa frågan om distriktsveterinärernas arbetstids- och jourförhållanden m. m.,

1973:2133 av herr Ekinge (fp) vari hemställda att riksdagen vid behandling av proposition 1973:178 beslutade att antalet tjänster som regionvikarier i veterinärdistriktsorganisationen skulle vara 60 samt att riksdagen hos Kungl. Maj:t begärde att vad i motionen anförts beträffande behovet av ytterligare distriktsveterinärtjänster i Södermanland beaktades vid fastställandet av veterinärdistriktsindelningen,

1973:2134 av herr Eriksson i Arvika m. fl. (fp, m) vari hemställda att riksdagen skulle besluta A. att utöver vad som angavs i propositionen ytterligare 30 tjänster som regionvikarier inom distriktsveterinärväsendet inrättades samt B. att därvid särskild hänsyn togs till behovet av ett effektivt fungerande veterinärväsende även i glesbygd,

1973:2135 av herrar Eriksson i Ulfsbyn (c) och Jonsson i Alingsås (fp) vari hemställda att riksdagen vid sin behandling av Kungl. Maj:ts proposition 1973:178 uttalade 1. att antalet tjänster inom distriktsveterinärorganisationen fastställdes till 275 med placering på olika distrikt och 40 för regionvikarier, 2. att ytterligare en veterinärtjänst tillfördes Dals Eds distrikt med Bengtsfors som stationeringskommun, 3. att djurägare inte debiterades högre resekostnader än som svarade mot veterinärs resa med egen bil fem mil fram och åter, 4. att till djurägare, vilkens till statlig inkomstskatt taxerade inkomst inte översteg 10 000 kronor och som ej heller påförts statlig förmögenhetsskatt, utgick statsbidrag till bestridande av den del av veterinärvodet och resekostnader som översteg 17 kronor, 5. att när uppdraget gavs till avtalsverket att förhandla om distriktsveterinärernas inkomster detta uppdrag utökades att även omfatta utformningen av jourverksamheten, detta senare i samråd med lantbruksstyrelsen,

1973:2136 av herr Fågelsbo (c),

1973:2137 av herr Gustafsson i Säffle (c),

1973:2138 av fru Hembraeus m. fl. (c, m, fp),

1973:2139 av herr Hansson i Skegrie m. fl. (c) vari hemställda att riksdagen vid behandlingen av propositionen 1973:178 hos Kungl. Maj:t begärde 1. att antalet tjänster inom distriktsveterinärorganisationen fastställdes till 275 med placering på olika distrikt och till 40 för regionvikarier, 2. att reseavstånd från veterinärs stationeringsområde i regel inte skulle behöva vara mer än fyra mil enkel resa, 3. att kostnadsutjämning skedde så att djurägare inte behövde betala resekostnadsersättning för sträcka över fem mil tur och retur, 4. att djurtäthet och vägnätets beskaffenhet borde vara grundläggande för distriktsindelningen, 5. att veterinärorganisationen gavs en sådan omfattning att utöver vården av animalieproduktionens djur tillsynen av sällskapsdjuren, främst hästar och hundar, kunde tillgodoses i samma omfattning som nu, 6. att distriktsveterinärerna skulle medverka i hälsovårdsnämndernas tillsyn över djurvården,

1973:2140 av herr Hedin m. fl. (m) vari hemställda att riksdagen vid behandlingen av propositionen 1973:178 med förslag till ändring i distriktsveterinärorganisationen m. m. skulle besluta 1. att fastställa antalet regionvikarier till 50, 2. att höja inkomstgränsen för erhållande av statsbidrag till bestridande av vissa veterinärkostnader till 10 000 kronor när det gällde till statlig inkomstskatt taxerad inkomst,

1973:2141 av herr Johansson i Holmgården m. fl. (c) vari hemställda att riksdagen vid behandlingen av propositionen 1973:178 hos Kungl. Maj:t begärde att antalet veterinärtjänster och stationsorter i Norrlands inland bibehölls oförändrade,

1973:2142 av herr Karlsson i Malung m. fl. (s),

1973:2143 av herrar Larsson i Öskevik (c) och Pettersson i Örebro (c),

1973:2144 av fru Marklund m. fl. (vpk) vari hemställda att riksdagen vid behandlingen av propositionen 1973:178 beslutade 1. att antalet fasta tjänster som distriktsveterinär inte borde understiga 270, 2. att de föreslagna regionvikarierna skulle erhålla beteckningen biträdande distriktsveterinärer och antalet sådana tjänster bestämmas till 40, 3. att understryka vikten av att speciell hänsyn togs till rennäringens och skogslänens krav vid genomförandet av den nya veterinärdistriktindelningen samt 4. att övergångstiden för genomförandet av den nya organisationen fastställdes till tio år för att förebygga indragning av tjänster i distrikt där utvecklingen kunde gå i en annan riktning än den förutsedda,

1973:2145 av herr Olsson i Edane m. fl. (s),

1973:2146 av herr Olsson i Sundsvall (c),

1973:2147 av herr Svanström m. fl. (c, s, m, fp),

1973:2148 av herr Åkerlind (m),

1973:2149 av herr Ångström (fp),

1973:2150 av fru Åsbrink (s) vari hemställda att riksdagen skulle besluta att lantbruksstyrelsen skulle erhålla rätten att inom ramen för beräknade kostnader för extra vikarier inrätta fasta tjänster som regionvikarier utöver de i propositionen föreslagna 30 tjänsterna samt

1973:2151 av herr Öhvall (fp).

Utskottet hemställde
att riksdagen skulle

1. beträffande distriktsveterinärernas arbetsuppgifter

a. anse motionen 1973:2139, yrkande 5, angående tillsyn och vård av

sällskapsdjuren besvarad med vad utskottet anfört,

b. anse motionen 1973:2139, yrkande 6, angående distriktsveterinärernas medverkan i hälsovårdsnämndernas tillsyn över djurvården besvarad med vad utskottet anfört,

2. beträffande huvudmannaskapet för distriktsveterinärorganisationen, m. m. med avslag på motionen 1973:2138 lämna utan erinran vad i propositionen 1973:178 anförts i denna del,

3. beträffande veterinärdistriktsindelningen

a. lämna utan åtgärd motionerna 1973:2126, yrkande 2, 1973:2139, yrkande 2, och motionen 1973:2125, såvitt densamma berörde frågan om distriktens storlek,

b. lämna utan åtgärd motionen 1973:2134, yrkande B, angående placeringen av regionvikarier,

c. anse motionen 1973:2139, yrkande 4, besvarad med vad utskottet anfört,

d. lämna utan åtgärd motionen 1973:2125, såvitt densamma avsåg beräkningsunderlaget vid distriktsindelningen,

e. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna 1973:2125, såvitt nu var i fråga, 1973:2126, yrkande 1, 1973:2132, yrkande 1, 1973:2133, första att-satsen, 1973:2134, yrkande A, 1973:2135, yrkande 1, 1973:2139, yrkande 1, 1973:2140, yrkande 1, 1973:2144, yrkandena 1 och 2, samt motionen 1973:2150 som sin mening ge Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört angående antalet tjänster i distriktsveterinärorganisationen m. m.,

f. i anledning av motionerna 1973:2141 och 1973:2144, yrkande 3, som sin mening ge Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört angående översyn av rennäringens behov av veterinär service,

4. beträffande distriktsveterinärernas anställningsförhållanden anse motionerna 1973:2132, yrkande 2, och 1973:2135, yrkande 5, besvarade med vad utskottet anfört,

5. beträffande genomförandet av den nya distriktsindelningen godkänna vad utskottet i denna del i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionen 1973:2144, yrkande 4, anfört,

6. beträffande kostnaderna för distriktsveterinärorganisationen

a. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionerna 1973:2128, yrkande 3, 1973:2135, yrkande 3, 1973:2137, yrkande 1, och 1973:2139, yrkande 3, godkänna vad utskottet anfört angående uttagande av resekostnadsersättning och inställelsearvode,

b. avslå motionerna 1973:2135, yrkande 4, 1973:2137, yrkande 2, och 1973:2140, yrkande 2, angående statsbidrag till vissa djurägare,

7. beträffande plan för distriktsindelningen lämna utan åtgärd motionerna

a. 1973:2125, såvitt nu var i fråga,

b. 1973:2126, yrkande 3,

c. 1973:2127,

d. 1973:2128, yrkandena 1 och 2,

e. 1973:2129,

f. 1973:2130,

Onsdagen den
12 december 1973

*Ändring i
distriktsveterinär-
organisationen,
m. m.*

- g. 1973:2131,
- h. 1973:2133, andra att-satsen,
- i. 1973:2135, yrkande 2,
- j. 1973:2136,
- k. 1973:2137, yrkande 3,
- l. 1973:2142,
- m. 1973:2143,
- n. 1973:2145,
- o. 1973:2146,
- p. 1973:2147,
- q. 1973:2148,
- r. 1973:2149,
- s. 1973:2151,

8. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag godkänna de av utskottet i övrigt förordade riktlinjerna för ändring i distriktsveterinärorganisationen, m. m.

Till betänkandet hade fogats ett särskilt yttrande av herrar Hedin (m) och Jonasson (c), fru Anér (fp) samt herrar Johansson i Holmgården (c), Berndtsson i Bokenäs (fp) och Leuchovius (m).

Herr JONASSON (c):

Herr talman! Kungl. Maj:ts proposition nr 178 som behandlas i detta utskottsbetänkande och som rör distriktsveterinärorganisationen tar upp en stor fråga för landets djurägare.

Stora kapitalinvesteringar finns i djurbeståndet och dessa står på spel för djurägaren vid djursjukdom, olycksfall osv. Men Sveriges folk är också djurvänner, och den humanism som en bra veterinärservice kan skapa är ett krav som djurägarna har rätt att ställa. Detta gäller för såväl produktionsdjur som för sällskapsdjur. För något år sedan var det svenska jordbruket för många på avskrivning och djurantalet sjönk kraftigt. Det var under de förhållandena som veterinärväsendeutredningen arbetade.

En framskrivning av siffrorna för djurantalets minskning gav till resultat att en rätt kraftig nedskärning av veterinärorganisationen föreslogs av utredningen.

Men utvecklingen har visat att vi mer och mer behöver vårt jordbruk. Den allmänna inriktningen och inställningen till jordbruket har svängt i positiv riktning och många åtgärder har vidtagits.

Därför har nedgången i djurantalet inte blivit den beräknade. Djurantalet är nu rätt stabilt. Förr jordbruksministern Bengtsson, som har signerat propositionen 178, har fördenskull varit mer positiv än utredningen. Ett något bättre förslag har lagts. Enligt regeringsförslaget skulle antalet veterinärdistrikt minska från 285 till 255. Det skulle inrättas 30 regionvikarietjänster, men stora indragningar skulle ändå bli följden. Det gäller speciellt glesbygderna. Detta kan inte accepteras. En kraftig reaktion mot de här indragningarna har uppstått. Jag kan ta Värmland som ett exempel, där regeringen har tänkt sig att antalet veterinärer skulle minska från 14 till 9. Det är den största minskningen som sker på något håll i landet.

I nordöstra Värmland föreslås en indragning av 3 distrikt i följd, nämligen Filipstad, Råda och Likenäs. Dessutom skulle tjänsterna i Skönerud och Häljebol dras in. Detta är omöjligt om en någorlunda tillfredsställande veterinär servicenivå skall kunna upprätthållas.

Ett stort antal motioner i den här frågan har väckts av ledamöter från hela landet. I utskottet har vi i anledning av motionerna träffat den kompromissen att ytterligare 15 förfogandetjänster, som också skall kunna bli fasta, och 10 vikariatstjänster skall inrättas. Dessutom skall övergångstiden för vissa tjänster kunna utsträckas ytterligare fem år utöver regeringsförslagets fem år. Var dessa tjänster skall sättas in kan utskottet ej lägga fram förslag om. Jag vill klart deklarerat att kompromissen innebär en betydande förbättring i förhållandet till regeringsförslaget.

Med det förslag som jordbruksutskottet nu lägger fram hoppas jag att förhållandena kan klaras tills vidare. Låt mig ändå säga att det kan bli svårt på många håll. Speciellt gäller detta glesbygderna, där veterinärerna får ännu längre restider. Veterinärernas tjänstgöring omfattar med nuvarande organisation genomsnittligt 54 arbetstimmar i veckan plus jour. Hur skall det bli när förhållandena ytterligare försämrats.

Jag vill också erinra om att vi i glesbygdsutredningen har gjort ett enhälligt uttalande om nödvändigheten av att veterinärservicen i glesbygderna inte skall försämrats. Vi bör skapa möjligheter för människorna att behålla sina djur — det kan vara mycket värdefullt från sysselsättningsynpunkt m. m. Detta är viktigt för landet i allmänhet men för glesbygderna i synnerhet.

Vid betänkandet har vi fogat ett särskilt yttrande, och jag skall till sist säga några ord om det.

I propositionen föreslås att djurägare inte skall behöva betala för den del av veterinärernas resa som överstiger fem mil enkel resa. Vi tycker inte att detta är till fyllest. I motionen 2139 har vi från centern föreslagit hälften så lång resa. Utskottets socialistiska ledamöter har inte velat gå med på vårt förslag. Enligt regeringens förslag skall vidare de djurägare som har en till statlig inkomstskatt taxerad inkomst av 5 000 kronor eller mindre och ej heller har statlig förmögenhetsskatt få nedsättning av veterinärkostnaderna. I en motion har föreslagits att den gränsen skulle höjas till 10 000 kronor. Alla skäl talar härför, men inte heller på den punkten har utskottets socialistiska ledamöter velat ändra regeringsförslaget. Med hänsyn till att vi värdesätter kompromissen i huvudfrågan har vi inte följt upp våra förslag i någon reservation, men vi har velat markera vår inställning i ett särskilt yttrande.

Herr talman! Jag yrkar bifall till vad utskottet hemställt.

Herr HEDIN (m):

Herr talman! En ändamålsenlig veterinärorganisation är angelägen både för lantbrukarna och för den breda allmänheten. Även om nyttodjuren, framför allt korna som betyder så mycket i försörjningssammanhang, måste gå före får man inte bortse från det alltmer ökade behovet av veterinärvård för hästar, hundar, katter och andra kära husdjur. För många ensamma och gamla är huskatten eller hunden en

verklig ögonsten som man är beredd att göra allt för att rädda, om den blir sjuk eller råkar illa ut på annat sätt.

Alla tycks vara överens om att den omorganisation som vi nu skall besluta om i princip är riktig. Men antalet distriktsveterinärtjänster har av många ansetts vara snålt tilltaget i regeringsförslaget, det visar inte minst de många motioner med lokala önskemål som har väckts. Att det också finns sakliga skäl utöver de lokala för en bättre tilldelning har herr Jonasson nyss påvisat.

Från bl. a. veterinärernas olika organisationer har uttryckts starka önskemål om att antalet s. k. regionvikarier skulle utökas utöver vad regeringen har föreslagit. De skall ju klara vikariaten vid semester eller sjukdom. Då måste tjänsten under alla förhållanden klaras på ett eller annat sätt. Man måste få fram ersättare, även om många veterinärer avstår från att helt eller delvis ta ut sin semester. Veterinärleover, pensionerade veterinärer, deltidsarbetande, t. ex. hemmafruar, och privatpraktiserande veterinärer får rycka in, men det blir administrativt krångligt och besvärligt. Det blir också mycket dyrbart med långa resor och trakta-mentsersättningar som måste utgå, om man t. ex. skall skicka upp veterinärer från Stockholm till Norrland.

Totalt har man räknat med att behovet av veterinärer för att klara vikariaten skulle utgöra ungefär 100 heltidstjänster. Det är därför av många skäl, inte minst ekonomiska, lämpligt att ha så många regionvikarier som möjligt. Naturligtvis inte så många att man täcker hela behovet, men bara en tredjedel är för litet. Därför har vi i en motion, som jag har burit fram, föreslagit att de 30 tjänsterna skulle ökas till 50.

Jag är väldigt glad över att utskottet har kunnat enas om en organisation, som innebär en förstärkning med de 15 tjänster som herr Jonasson talade om och som vi kallar för förfogandetjänster. Efter hand som det visar sig erforderligt kan de förvandlas till fasta tjänster. På det sättet kan naturligtvis många av de motionsförslag som framställts bli tillgodosedda. Det blir möjligt att på de platser där det visar sig vara absolut nödvändigt behålla en tjänst eller tillsätta någon.

När det gäller regionvikarierna föreslår utskottet enhälligt en ökning med 10 -- inte 20 som vi har föreslagit men dock en ökning. Det blir alltså 40 tjänster sammanlagt.

Jag tycker att den sammanjämkning som skett i utskottet är ett efterföljansvärt exempel. I rent partipolitiska frågor är det naturligt att det ofta är svårt att komma fram till enhälliga förslag, men vi behandlar här i riksdagen så många frågor av samma karaktär som veterinärorganisationsfrågan, dvs. rent praktiska frågor, där det är svårt att finna några som helst ideologiska eller partipolitiska skiljelinjer.

Jag skulle, herr talman, önska att det i långt flera fall än vad som skett hittills skulle gå att finna gemensamma lösningar. Tyvärr brukar tendensen vara den att regeringsförslagen nästan är heliga för regeringens representanter i utskottet. Regeringsförslagen representerar högsta visdom och anses i alla avseenden vara väl underbyggda. Ofta tycks det bli något av en prestigefråga -- man anser att regeringsförslaget kan man inte gå ifrån, även om det under utskottsbehandlingen skulle -- som ofta sker -- komma fram fakta som visar att det finns bättre lösningar än dem

regeringen har föreslagit. Låt mig alltså uttala förhoppningen att den form av samarbete som jordbruksutskottet den här gången har etablerat inte skall vara en engångsföreteelse utan utnyttjas i fortsättningen och då inte bara i jordbruksutskottet.

Jag hade nog liksom herr Jonasson hoppats att utskottet skulle enats också om ett par detaljfrågor, som vi har berört i det särskilda yttrandet. Det gäller längsta rescavstånd för vilket kostnader skall debiteras djurägaren och maximiinkomsten för dem som skall kunna få statsbidrag för djursjukvård. Fem mil enkel resa, som nu gäller, blir för många en betungande kostnad och blir det än mer i framtiden genom de ytterligare höjda bensinpriser som vi har att vänta. En inkomstgräns på 5 000 kronor är nästan löjväckande låg. En höjning till vad vi i min motion föreslår 10 000 kronor är även det lågt men ändå en litet mer realistisk gräns än den som gäller nu. Båda dessa frågor är dock detaljfrågor och dem kan vi komma tillbaka till ett annat år.

Snart är det avslutning här i riksdagen och snart är det jul. Därför har vi som skrivit under det särskilda yttrandet avstått från att ställa något formellt yrkande genom en reservation. Det är på sitt sätt ett uttryck för vår tacksamhet över att vi kommit överens om de stora linjerna i denna fråga. Jag har därför, herr talman, inget annat yrkande än om bifall till utskottets hemställan.

Herr AUGUSTSSON (s):

Herr talman! Jag skall i detta ärende såsom utgångspunkt ta ett för mig näraliggande fall, som jag känner väl till.

En veterinär är sedan flera år etablerad på en viss ort. Han har byggt till sin fastighet speciellt med tanke på sin särskilda verksamhet. Enligt till propositionen 178 bilagt förslag till veterinärdistriktsindelning skall denne veterinär få flytta, kanske 16 kilometer, enbart för att komma på "rätt" sida om en kommungräns. Nu skall vi inte ta ställning till denna bilaga till propositionen, men den finns där och har naturligtvis spelat sin roll i utskottets diskussioner. Beträffande förslaget att gräns för veterinärdistrikt bör sammanfalla med kommun- och länsgräns har dock redan departementschefen sagt att vissa avvikelser bör kunna göras.

Utskottet har i sitt betänkande på s. 10 understrukit detta ytterligare med följande rader: "I förevarande sammanhang finner utskottet anledning att som sin mening anföra att en ändrad gränsdragning mellan veterinärdistriktet enligt de allmänna riktlinjer, för vilka redogjorts i det föregående, inte under alla förhållanden synes böra nödvändiggöra att stationeringsorten för en veterinär ändras om denna skulle råka ligga utanför den nya stationeringsortens gränser, om särskilda skäl kan anföras för att stationeringsorten bibehålls."

Jag vill gärna understryka detta, när det löser det problem som jag inledningsvis berörde — detta sagt med tanke på de förhandlingar som skall komma mellan berörda parter. Jag vill även framhålla att det inte heller synes vara nödvändigt att omplacera en redan placerad veterinär inom en kommun, exempelvis från en mindre ort till en större. Vi skall med andra ord inte driva en koncentration som inte är nödvändig.

En lösning av det problem som jag i början gav exempel på och även

Nr 155

Onsdagen den
12 december 1973

*Ändring i
distriktsveterinär-
organisationen,
m. m.*

Onsdagen den
12 december 1973

*Ändring i
distriktsveterinär-
organisationen,
m. m.*

av andra problem underlättas givetvis av utskottets uppräknig av antalet veterinärer till totalt 310, varav 255 ordinarietjänster plus 15 s. k. förfogandetjänster. I utskottet räknar vi med att även dessa 15 förfogandetjänster skall kunna bli ordinarie tjänster, varför antalet ordinarietjänster skall kunna röra sig om 270 jämte 40 regionvikarier. Utrymme finns alltså enligt utskottet för en generös behandling i denna fråga.

Herr Hedin sade att han med tanke på julen avstod från annat yrkande än om bifall till utskottets hemställan. Jag tror inte att vi, när vi kom överens om utskottets hemställan, tänkte på att julen var nära. Det var nog sakliga motiv som låg bakom, motiv som håller även efter jul, får jag förmoda.

Herr talman! Efter att ha fått dessa synpunkter antecknade till protokollet, vilka synpunkter jag hoppas blir tillgodosedda i den praktiska tillämpningen, vill jag yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr TAKMAN (vpk):

Herr talman! Jag är självfallet mycket tillfredsställd över den positiva behandling som vpk-motionen fått – vi fick alla de fyra krav vi ställde tillgodosedda – men jag vill gärna säga att det har varit ett lagarbete i utskottet, och jag är minst lika tillfredsställd över att det är ett enhälligt utskott som står bakom varje särskilt avsnitt av betänkandet.

Till väsentlig del har utskottet biträtt regeringens förslag, men utskottet har som här redan har sagts lagt till 15 s. k. förfogandetjänster, som förutsätts bli stationerade på platser där veterinärdistriktet enligt den nya distriktsindelningen skulle ha försvunnit men där utvecklingen nu och under de närmaste åren visar att en indragning skulle vara orimlig. Några ortnamn har inte nämnts i betänkandet, men jag betraktar det som självklart att t. ex. Kiruna kommer att få ha en veterinärtjänst också i fortsättningen inom kommunen. Enligt det ursprungliga förslaget skulle denna tjänst ha fallit bort, och distriktsveterinären i Gällivare skulle ha tjänstgjort också inom Kiruna kommun. ”Utskottet finner det naturligt”, heter det i betänkandet, ”att de föreslagna förfogandetjänsterna i första hand placeras inom de regioner där den kraftigaste minskningen av antalet fasta distriktsveterinärtjänster har förutsatts i propositionen. En sådan åtgärd är ägnad att åstadkomma smidigare övergång till den nya distriktsveterinärorganisationen och innebär också att strävandena att ge glesbygdssområdena en fullvärdig veterinär service främjas.”

Jag är särskilt glad över att utskottet så kraftigt har stött de önskemål som framstälts från Svenska samernas riksförbund. För det norrländska inlandet har de stödåtgärder som beslutades 1971 lett till en ökning av kreatursbeståndet, och detta är en av motiveringarna för att behålla veterinärtjänster i glesbygdssområdena. En annan viktig motivering är den betydelsefulla roll som rennäringen spelar i hela det norrländska inlandet. Genom den nya veterinärorganisationen bekräftas alltså återigen att samebefolkningens och den övriga befolkningens intressen sammanfaller.

Utskottet har utöver detta aktualiserat det förslag som veterinärväsendeutredningen lade fram i sitt betänkande 1971 om djurslagsspecialister och har förordat att det inrättas en sådan tjänst för rennäringen. Jag skall

Onsdagen den
12 december 1973

Ändring i
distriktsveterinär-
organisationen,
m. m.

dröja litet vid denna tjänst.

Vid statens veterinärmedicinska anstalt finns en tjänst som statsveterinär för rennärigen sedan 1955. Huvuduppgifterna för denna tjänst formulerades då i fyra punkter: 1. Nödfoder. 2. Korm och svalgbröms. 3. Kastrations- och slaktmetoder. 4. Sjukdomar.

Statsveterinär Magnus Nordkvist, som har denna tjänst, har i en PM nyligen konstaterat att den fjärde av dessa huvudpunkter, alltså sjukdomarna, återstår att behandla och att "bilden ännu är grumlig med många frågetecken". Det är för bl. a. detta arbete den föreslagna tjänsten är särskilt nödvändig, och jag skall citera ett par avsnitt ur hans PM:

"Sedan några av de större och mera lättfångade sjukdomsproblemen, t. ex. hjärnmasksjuka, hornhinneinflammation och munröta, är om ock långt ifrån lösta så dock till sin natur och orsak någorlunda kända behövs nu en kontinuerlig kadaverundersökning närmare källan för att dels fånga upp sådana diagnoser, som eventuellt går förlorade under transporten till Stockholm, dels fylla ut de mycket påtagliga luckorna i vår kunskap om de kända sjukdomarna. Härför krävs en man på fältet som kan svara för en primärdiagnostik, uppsortering av materialet samt uttagning av preparat för specialanalys. På basis av detta material måste sedan forskningsuppgifter formuleras och genomföras.

Ett första steg i denna riktning tas i dagarna inom det s. k. Umbyn-projektet, som är en brett upplagd förlustundersökning inom Umbyns sameby under ledning av Renförsöksavdelningen vid Lantbruks-högskolan. Här kommer på försök distriktsveterinären i Storuman att engageras som 'fältpatolog'.

Med det katastrofskadeskydd för rennärigen, som tagits av riksdagen, följer sannolikt en ökad tillämpning av utfodring som skadeförebyggande åtgärd. I alla dessa utfodringar — — — väntar oss säkert åtskilliga sjukdomsproblem utöver dem vi redan känner — — —. Här krävs säkert i förebyggande syfte en tämligen intensiv upplysnings- och rådgivnings-verksamhet, som ligger helt i linje med de arbetsuppgifter utredningen velat tilldela renspecialisten.

1972 överlämnades till Lantbruksstyrelsen ett programförslag till bekämpande av renens hud- och näskorm. — — —

Kommer en bekämpningskampanj igång är extra veterinärarbetskraft oundgängligen nödvändig. — — —

Slutligen vill jag understryka vikten av att tjänsten såsom utredningen föreslår, knytes till SVA, enär ett vettigt utnyttjande av de knappa resurserna förutsätter en central styrning av verksamheten.

Sammanfattningsvis vill jag med detta PM ha sagt, att jag finner den 'borttappade' renspecialisttjänsten synnerligen angelägen för den fortsatta renveterinära verksamheten. Samtidigt vill jag dock understryka att tjänsten i dag knappast kan fungera meningsfullt inom den arbetsuppgiftsram utredningen angivit. En betydande del av verksamheten måste enligt min mening upptas av rena forskningsuppgifter på rensjukdomarnas område. Detta kommer självfallet att påverka såväl primärkostnader (utrustning etc.) som de löpande kostnaderna för verksamheten."

Jag har med detta citat velat betona ytterligare vad ett enhälligt utskott redan har konstaterat, nämligen hur nödvändig denna tjänst som

Onsdagen den
12 december 1973

*Ändring i
distriktsveterinär-
organisationen,
m. m.*

fältveterinär för rennäringen är. Jag vill för min del varmt förordas både att tjänsten inrättas utan dröjsmål och att medel ställs till förfogande för att forsknings- och rådgivningsuppgifterna skall kunna genomföras effektivt redan från början.

Herr PERSSON i Skänninge (s):

Herr talman! Låt mig börja med att yrka bifall till utskottets hemställan.

Utskottet är som alla har sett enhälligt, och jag tänker inte ta upp några diskussioner vare sig med herr Jonasson eller med herr Hedin. Herr Jonasson var förgrymmad över att den socialistiska majoriteten inte hade följt de borgerliga och tyckte det var bättre med ett särskilt yttrande än med en reservation.

Jag deltog inte i behandlingen av detta ärende på grund av vissa omständigheter. Jag vill emellertid säga några ord om den proposition som nu ligger på riksdagens bord och det utskottsbetänkande som nu behandlas.

Den distriktsindelning vi har för närvarande omfattar 285 distrikt, och den har gällt ända sedan år 1934. Vi har följaktligen 285 distriktsveterinärer. Utredningen, som fick i uppdrag att utforma en distriktsindelning, föreslog en nedbantning av distriktens antal till 110 med 230 ordinarie veterinärtjänster. Dessutom föreslog utredningen 30 tjänster som regionveterinär. Vidare föreslogs inrättande av 19 veterinärstationer som till sitt förfogande skulle ha ett biträde.

Vi lät statistiska centralbyrån göra en undersökning om veterinärernas arbetstider, och det visade sig att de fick använda mycket av sin tid till rutinarbete, bl. a. till skrivarbete. Vi tyckte därför att det kunde vara lämpligt att överlåta dessa arbetsuppgifter till ett biträde. Departementschefen har uttalat att han inte för närvarande vill ta ställning till detta förslag utan att framtiden får utvisa om en sådan åtgärd skall vidtas vid veterinärstationerna.

Låt mig i detta sammanhang anföra ytterligare en synpunkt. Antalet veterinärer föreslås enligt utskottet utökat med 25, från 285 till 310. Det har skett en betydande ändring av djursammansättningen i landet. Efter andra världskriget hade vi ungefär 600 000 hästar och 1 600 000 kor. I dag har vi ungefär 50 000 hästar och 700 000 kor. Antalet veterinärer kan dock inte reduceras i samma takt, eftersom vi nu har betydligt dyrare djurmaterial, som kräver bättre vård.

Vi var när vi föreslog 30 regionvikarier medvetna om att detta antal inte skulle räcka för att tillgodose det behov som finns. Vid veterinärhögskolan har man emellertid varje år en intagning av 50 elever, som så småningom skall bli distriktsveterinärer. Innan de kan bli det måste de emellertid ha praktik, och det kan de inte få om det inte står vissa rekryteringstjänster till förfogande. Utredningens förslag syftade till att åstadkomma en balans i detta avseende. Om utskottets förslag godtas — och det är troligt — blir det svårare att uppnå en sådan balans. Då kommer nämligen alla tjänster redan att vara besatta, och rekryteringen får lösas på annat sätt.

Vi har också föreslagit införande av s. k. djurslagsspecialister, vilket också herr Takman var inne på. Forskningen inom det veterinär-

medicinska området går ju ganska snabbt framåt. Vi har därför föreslagit att man, som en början, till konsulentavdelningen vid SVA skall knyta fem djurslagsspecialister. Vi var väl medvetna om att det skulle behövas flera sådana specialister, men eftersom det gäller en ny verksamhet menade vi att antalet fick utökas så småningom. Av de fem skulle fyra ägna sig åt nötkreatur och hästar och en åt rennäringen, som herr Takman mycket riktigt redogjorde för. Deras verksamhet skulle vara upplagd på samma sätt som den rådgivning som jordbruket i dag bedriver via rådgivningsenheten på lantbrukshögskolan.

Departementschefen har inte för närvarande velat gå med på inrättandet av dessa tjänster, och jag har inte heller nu tänkt yrka på detta. Jag har bara här velat redogöra för bakgrunden till frågan. Jag vill gärna också stryka under vad Gillis Augustsson sade — han talade väl närmast för ett honom näraliggande problem — nämligen att det ju skall vara en tioårig övergångstid. Det skall väl därför inte behöva bli alltför mycket bekymmer på området.

Herr talman! Med hänsyn till den långa talarlistan och till att utskottets betänkande är enhälligt skall jag nöja mig med det anförda och ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr WIKNER (s):

Herr talman! Jag vill med anledning av att veterinären i Sveg nyligen besökt mig understryka några önskemål då det gäller tillgodoseende av behovet av veterinärer inom glesbygderna. Jag är naturligtvis glad åt att utskottet föreslagit 15 fasta förfogandetjänster inom distriktsveterinärorganisationen. Utskottet säger att dessa skall placeras där en förstärkning av de veterinära resurserna befinnes nödvändig. Utskottet anför vidare att förfogandetjänsterna i första hand skall placeras inom de regioner där en kraftig minskning av antalet fasta distriktsveterinärtjänster sker och att därvid glesbygdernas behov skall tillgodoses. Det är i och för sig mycket bra, tycker jag, och eftersom utskottet har uttalat sig mycket starkt på den punkten hoppas jag att denna plan kommer att fullföljas.

Jag vill för kammaren nämna att Härjedalen är en typisk glesbygd med långa avstånd. På grund av detta tar resorna mycket av veterinärernas arbetstid i anspråk. Vi har nu en veterinär placerad i Sveg och en i Hede, men enligt Kungl. Maj:ts proposition 178 kommer veterinärtjänsten i Hede att dras in. Härjedalen får därefter endast en veterinär, placerad i Sveg. Anledningen till detta är troligen att det har skett en minskning av antalet kor inom det här området. Tack vare det B-stöd som tillämpas i Norrland tror jag emellertid att den minskningen har varit minimal. Enligt uppgifter från veterinären i Sveg finns det 700–800 kor i området. Som jämförelse vill jag peka på att det i Arvidsjaurs distrikt, enligt uppgift i propositionen 178 finns 718 kor, och där får man behålla två veterinärer. Jag har naturligtvis ingenting att erinra mot detta.

Rennäringen i Härjedalen vällar också en hel del arbete för veterinären, bl. a. genom köttbesiktningar vid slakt, både på slaktplatsen på fjället och i Sveg. Enligt uppgifter från den veterinär som tjänstgjorde i Hede 1970 slaktades och besiktigades 3 426 renar från den 8 januari till

den 12 december det året. Besiktningen sker många gånger ute i kyla och blåst, och arbetstiden kan faktiskt bli ända upp till tolv timmar per dag. Det är klart som dagen att detta är arbetskrävande och kan inkräkta på veterinärens möjligheter att ägna sig åt den direkta djurvården.

Från Sveg till Bruksvallarna är det ca 15,5 mil. Mellan Sveg och Mässlingen är det omkring 17 mil. När Flatruvägen, som är närmaste väg, vintertid är stängd blir det betydligt längre till Mässlingen. De långa avstånden gör att djurägare med akut sjuka djur får en för lång väntetid, som vållar lidande för de sjuka djuren. Det anser jag är otillbörligt med tanke på djurskyddslagen. Därför bör det ordnas så bra som möjligt även i de här områdena. Utskottet har väl också tagit hänsyn till sådana här omständigheter i sitt betänkande.

Om man placerar en veterinär i Hede förkortas det nämnda avståndet med ca 7 mil, eller ungefär en timmes restid. Det är även angeläget att det ordnas en bra jourtjänst i de här glesbygdsområdena, och jag hoppas att så blir fallet.

Många bra utskottsbetänkanden skrivs för att man skall kunna komma överens i utskottet, men då är det också angeläget att de löften som ges i sådana betänkanden följs upp. Jag har velat göra det här påpekandet i hopp om att man inte skall glömma bort glesbygdsområdena i Härjedalen, framför allt när det gäller att tillsätta förfogandetjänsterna.

Inte heller jag har något yrkande, utan med tanke på utskottets skrivning ser jag förhoppningsfullt framtiden an.

Herr ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag vill först instämma i herr Jonassons anförande då det gäller de generella synpunkterna på den nya organisationen för veterinärerna.

En del talare har framhållit i debatten att den nuvarande organisationen har funnits sedan 1934, att den i stort sett har varit oförändrad och att detta skulle vara ett av skälen till att man nu har gjort en utredning och kommit fram till en ny organisation. Att sedan resultatet, efter det att ärendet behandlats i departementet och i utskottet, inte har blivit några alltför stora och revolutionerande förändringar gentemot vad som gäller nu beror väl helt enkelt på att veterinärväsendet praktiskt har anpassat sig till de verkliga förhållandena under årens lopp, även om det kanske inte har skett så drastiskt och påtagligt för allmänheten.

I motionen 2149 har jag föreslagit att den nya organisationen för veterinärvården för Västernorrlands län skall förbli oförändrad och omfatta 16 veterinärer. De orter som närmast löper risk att nu förlora sina veterinärer är Dorotea och Bjurholm. Jag har åberopat vissa skäl för att dessa orter skulle få behålla sina veterinärer. Vad jag där har anfört gäller inte bara Bjurholm och Dorotea utan är praktiskt tillämpligt på varje ort i vårt lands glesbygder som nu hotas av att djursjukvården försämrans genom att veterinärer dras in eller förflyttas.

Det första skälet är de stora avstånden i glesbygderna. Det kan inte anses vara rimlig servicenivå på djursjukvården att resvägarna ibland blir över 20 mil enkel resa, oavsett om det är djurägaren och djuret eller veterinären som får göra resan. Jag betraktar det också som ett slöseri

med veterinärens dyrbara och värdefulla arbetstid om den i stor utsträckning går åt till att resa. I detta sammanhang vill jag också påpeka att sjukdomsfall bland djuren ofta kräver ett snabbt ingripande, om djuret skall kunna räddas. Detta är fallet t. ex. vid kalvning och vid olycksfall.

Ett annat skäl som motiverar bibehållandet av nuvarande servicenivå är den ökning av djurhållningen som har skett i jordbruket, speciellt i glesbygderna. Detta är väl en följd av det jordbruksstöd som har utgått till det norrländska jordbruket och som riksdagen antog för ett år sedan. I både Dorotea och Bjurholm — om jag håller mig till de typfallen — har mjölkinvägningen ökat de senaste åren, vilket är glädjande, främst ur sysselsättningssynpunkt.

Slutligen vill jag peka på den betydelse som husdjuren, kanske mest hunden, har i dessa trakter. Hunden används ju till jakten och i rennärigen, men den är också den trogne kamraten för ensamma människor i glesbygderna. I likhet med herr Takman vill jag också peka på veterinärvårdens betydelse för rennärigen, speciellt i fjällbygderna.

Herr talman! Detta är några tungt vägande skäl för att veterinärvården behöver finnas kvar i glesbygderna på den servicenivå som den har för närvarande. Jag hoppas också att lantbruksstyrelsen, som har att göra fördelningen av de extra tjänster som utskottet förordar, verkligen beaktar dessa synpunkter.

I fallen Dorotea och Bjurholm tillkommer också en viktig psykologisk faktor. För mindre än ett år sedan beslöt regeringen att tvångsvis ansluta dessa två kommuner till Åsele och Vännäs. Då försäkrades befolkningen att samhällsservicen inte skulle försämrats. Med den näringsstruktur som finns där är veterinärvården en viktig del av samhällsservicen, och nu väntar befolkningen att statsmakterna står vid sitt ord.

Herr talman! Jag vill också instämma i det särskilda yttrande som finns fogat till utskottsbetänkandet och då trycka särskilt på frågan om kostnadsutjämnningen. Jag har tidigare väckt motion i ärendet, och jag har för avsikt att återkomma motionsvägen.

Herr KARLSSON i Malung (s):

Herr talman! Vi har fått en lång debatt om ett enigt utskottsbetänkande. Men jag tror att debatten avspeglar en stor del av den oro som man känner ute i landet då det gäller denna fråga. Jag tycker att utskottet gjort ett bra arbete och på några väsentliga punkter justerat ett propositionsförslag som i övrigt kan sägas vara rätt bra.

Utskottet har föreslagit inrättande av förfogandetjänster inom veterinärorganisationen. Dessa tjänster skall då förstärka veterinärantalet i distrikt där de veterinära resurserna kräver en förstärkning. Det är ett förslag som jag finner vara glädjande, inte minst av den anledningen att utskottet är enigt om förslaget och speciellt med tanke på att det inom vissa områden är en utveckling på gång som tyder på att det statliga stödet till den mjölkproducerande jordbruksnäringen håller på att ge resultat. Omfattande investeringar i anläggningar sker med stort statligt stöd — investeringar som resulterar i att antalet djur ökar.

För att exemplifiera detta kan jag redovisa utvecklingen inom Vansbro

Onsdagen den
12 december 1973

Ändring i
distriktsveterinär-
organisationen,
m. m.

kommun i Dalarna. Där har stora satsningar skett eller påbörjats i nya anläggningar syftande till ett utökat jordbruk, detta då med statligt stöd. Gjorda och påbörjade investeringar kommer att kraftigt öka antalet mjölkproducerande kor. Ett borttagande av veterinärer från ett sådant område skulle skapa stora svårigheter och kanske rent av omöjliggöra ett fullföljande av de nu gjorda eller påbörjade investeringarna för ett framtida rationellt jordbruk.

Med de avstånd som finns inom det föreslagna s. k. Orsa veterinär-distrikt måste det anses vara ett minimibehov av fyra veterinärer. Om man därtill lägger de omständigheter som jag i övrigt nämnt om den pågående utökningen av jordbruket inom Vansbro kommun, så måste det anses vara ett typiskt område för en förfogandetjänst. Det område som benämns Orsadistriktet är geografiskt så stort att en förstärkning av de veterinära resurserna säkerligen är nödvändig under lång tid framåt. Vid jourtid måste det inom det som benämns Orsadistriktet – ett distrikt som omfattar hela norra och västra länsdelen – anses helt omöjligt för *en* veterinär att klara hela området. Bara resavstånden skulle innebära att tiden för arbete med djuren måste bli nästan helt obefintlig.

De synpunkter som jag och mina medmotionärer framfört i motionen 2142 tycker jag att vi i stor utsträckning fått tillgodosedda genom vad utskottet har föreslagit. Min förhoppning är att när veterinärer i framtiden skall fördelas hänsyn kommer att tas till avstånden inom ett distrikt, liksom till den omständigheten att tid måste finnas för skötseln av sällskapsdjur. För många människor har ju dessa djur stor betydelse.

Min förhoppning, herr talman, är att man i framtiden skall få minst fyra veterinärer inom det s. k. Orsadistriktet och att en då bör vara stationerad inom Vansbro kommun. Samtidigt hyser jag en förhoppning att inga drastiska förändringar skall ske i den övriga veterinärorganisationen i Dalarna utan att en noggrann prövning görs innan några som helst förändringar företas.

Herr talman! Jag har inget yrkande.

Herr ANDERSSON i Ljung (m):

Herr talman! Med anledning av propositionen 178 år 1973 har bland mängden av motioner också väckts en motion nr 2125 av herr Jonsson i Alingsås och mig. Det är med tillfredsställelse vi konstaterar att utskottet varit enigt i en så väsentlig del av förslaget som vad gäller antalet tjänster. Utskottets förslag om ett ökat antal tjänster i förhållande till vad som föreslagits i propositionen är bra. Därigenom kan veterinärernas, och framför allt regionvikariernas, arbetsförhållanden förbättras, något som knappast annars hade kunnat åstadkommas med det som departementschefen föreslår i propositionen. Dessutom – och det är kanske ännu viktigare – kan djurägarna därigenom få en bättre veterinär service för sina djur.

Vi har i vår motion uttryckt betänkligheter beträffande de jämförelsetal som har legat till grund för bedömningen av veterinärernas arbetsbörda. Utskottet har inte efter vad jag förstår av det utskottsbetänkande som vi nu behandlar intresserat sig för det problemet. De betänkligheter som vi i motionen ger uttryck för gäller metoden att gradera svinens

Onsdagen den
12 december 1973*Ändring i
distriktsveterinär-
organisationen,
m. m.*

veterinära behov som en tiondel av vad som gäller för ko eller häst. Först och främst kan sägas att metoden att skära suggor i en avelsbesättning och svin i en slaktsvinsproducerande besättning över en kam tycker vi inte är riktigt. Det torde inte råda delade meningar om att det veterinära behovet i en slaktsvinsbesättning i nörmalfallen är utomordentligt litet. Direkta motsatsen utgör förhållandet i smågrisproducerande besättning. Veterinärbehovet för en sugga under den tid hon har sina smågrisar torde vara många gånger större än för en ko eller en häst.

Men metoden skulle ändå rimligen kunna försvaras, om det vore så att såväl smågris- som slaktgrisbesättningarna vore jämnt fördelade över landet. Men nu är det inte så. Vissa bygder, framför allt landets mellan- och skogsbygder, har starkt inslag av smågrisproducerande besättningar, medan dessa bygder har en mycket liten andel av vidareuppfödningen av svin. I stället tar landets slättbygder ofta hand om vidareuppfödningen av smågrisarna. Detta medför att olika veterinärdistrikt har hand om så olika veterinärkrävande produktionsgrenar som å ena sidan smågrisproduktion och å andra sidan slaktsvinsuppfödning. Därför menar vi att våra i motionen uttryckta farhågor beträffande beräkningsunderlaget är välgrundade och hade förtjänat en utförligare analys från utskottets sida.

Vidare har vi uttryckt oro för arbetssituationen i de nya stora veterinärdistrikten. Vi är väl medvetna om att det inte finns någon fixerbar gräns där man kan säga att ett distrikt är lagom stort. Vad man i detta fall kan vända sig emot är att departementschefen har minskat antalet distrikt från föreslagna 110 till 92 och gjort det genom att helt enkelt lägga samman 36 distrikt och på det sättet uppnå en minskning med 18. Jag menar att denna metod att lägga samman två distrikt i en redan uppgjord plan ger ett betydligt sämre resultat än om målsättningen från början hade varit att komma fram till 92 distrikt. Härvidlag har departementschefens bundenhet till kommungränser enligt min mening utgjort ett hinder för en ännu förnuftigare indelning. Den slutsats jag drar av detta är att de 18 distrikt som sammanlagts av departementschefen utan förebringande av vägande skäl borde studeras särskilt noga vid placeringen av de föreslagna förfogandetjänsterna.

Därmed är jag inne på vad utskottet anför beträffande just placeringen av förfogandetjänsterna. Utskottet har föreslagit att dessa skulle placeras inom "de regioner där den kraftigaste minskningen av antalet fasta distriktsveterinärtjänster har förutsatts i propositionen". Det är bra, menar utskottet, därför att det underlättar en smidig övergång till den nya organisationen. Om den av utskottet här föreslagna metoden vore riktig, skulle vi – följdriktigt – inte behöva någon ny distriktsveterinärorganisation, och det ännu mindre sedan utskottet fastnat för en tioårig övergångstid.

Jag vill erinra om att det nu finns veterinärdistrikt med lika eller ännu mer beaktansvärd situation. Det är det fåtal av landets 285 distrikt som praktiskt taget stadigvarande haft s. k. extra veterinär. En extra veterinär har ingen fast lönedel utan är hänvisad till behandlingsarvodet från djurägarna. Det är alltså en veterinär som har en helt annat inkomstsituation än distriktsveterinärerna. Egentligen är enbart den omständigheten att dessa extra veterinärer år efter år finns kvar i sina distrikt på dessa

Onsdagen den
12 december 1973

*Ändring i
distriktsveterinär-
organisationen,
m. m.*

villkor ett bevis för att det finns arbetsunderlag i distriktet. Annars skulle de naturligtvis ha sökt sig till andra distrikt. I själva verket är det den extra veterinären som genom sin närvaro i de aktuella distrikten gjort att den gamla distriktsveterinärorganisationen fungerat. Slutsatsen av detta bör vara att distrikt som har dokumenterat ett stort arbetsunderlag genom att ge stadigvarande arbete åt en extra veterinär skall i första hand ihåggas vid placering av veterinär på förfogandetjänst.

Oberoende av att riksdagen inte skall besluta i dessa frågor har jag med detta velat tillföra debatten om var förfogandetjänsterna skall placeras tre nya synpunkter, nämligen

1. att suggbesättningar inte finns i de veterinärdistrikt där slutuppfödningen i fläskproduktionen sker,
2. att de av statsrådet sammanslagna distriktens veterinärbehov särskilt bör observeras samt
3. att distrikt med extra veterinär i den nuvarande organisationen bör ges förfogandetjänst i den kommande organisationen.

Propositionen skulle ha vunnit i klarhet om statsrådet om än bara antydningssvis — hade redogjort för hur veterinärernas tjänstgörings-skyldighet i flerveterinärdistriktet praktiskt skall ordnas. Skall någon form av tjänstgöringsområde skapas i dessa distrikt eller hur avser man att lösa denna fråga? Det kan knappast vara meningen att veterinärerna skall åka om varandra i distriktet.

Det är naturligtvis en tillfällighet att mina allmänt hållna synpunkter väl sammanfaller med vad som skulle ha kunnat sägas till förmån för placering av en förfogandetjänst i Herrljunga distrikt.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan men vill hänvisa till det särskilda yttrande som har fogats till betänkandet.

Herr HANSSON i Skegrie (c):

Herr talman! I anledning av den försynta kritik som herr Andersson i Ljung här anförde vill jag påminna honom om att utskottet skrivit att vid gränsdragningen mellan distriktet hänsyn skall tas till djurtäthet och vägväsendets beskaffenhet. Om man från något håll kräver en förfogandetjänst i något distrikt, måste det kravet verifieras av den distriktsveterinär som är på platsen. Denne kan då redogöra för om det är smågrisproduktion eller göddjursproduktion som överväger. Veterinärerna själva har fullt klart för sig att besättningar med modersuggor kräver avsevärt mera djurvård än nötkreatursbesättningar. Jag kan trösta herr Andersson med att det inte lär bli någon större svårighet att tillsätta förfogandetjänsterna med hänsyn till behovet.

I övrigt har det här varit en ganska enstämmig kör, som lovprisat utskottsbetänkandet och den lösning som veterinärfrågan i detta har fått. Det är ganska ovanligt att ett enhälligt utskott kan föranleda så många instämmanden som förekommit, att en lång debatt inte slutar med votering utan med ett enkelt klubbslag för bifall. Att så kan ske är naturligtvis bra.

Jag skall för min del helt utesluta varje redogörelse för frågans detaljer och omfattning, eftersom dessa tillräckligt redovisats av föregående talare. Jag vill i stället uttala min tillfredsställelse över att utskottet har

kunnat enas i en kompromiss i denna viktiga fråga och därtill en kompromiss som jag tycker att samtliga berörda parter bör vara ganska nöjda med, i varje fall om man har rimliga anspråk då det gäller djursjukvården. För min egen del vill jag gärna säga, att jag dessutom är glad över att det sista betänkande som vi avlämnat från utskottet detta år har kunnat få en så enhällig utformning. Det tillmötesgående som gjorts från propositionens företrädare gentemot vissa motionsyrkanden är ganska betydande, och det vittnar om en vilja att medverka till en så bra lösning av djursjukvården som möjligt. Då jag utgår från att departementschefen varit underrättad om de avsteg som gjorts från propositionen vill jag gärna till departementschefen också uttala min tillfredsställelse över att få frågan löst i den endräkt som kunnat ske.

Djursjukvård är inte bara fråga om att rädda ekonomiska värden utan det berör också intressen av humanitär, social och psykologisk natur. Djurmaterialet i ett jordbruk representerar, som här tidigare sagts av herr Jonasson, i dag ett betydande värde, och därför är det angeläget att man snabbt och effektivt kan ingripa vid sjukdomsfall och olycksfall. Men därutöver kommer sedan alla sällskapsdjur, som i vårt samhälle ökar mycket snabbt i antal. Hundbeståndet var i vårt land år 1930 146 000. Det är i dag uppe i 500 000, och man räknar med att vi om 20 år har ungefär en miljon hundar i detta land. Man får ta hänsyn till att också dessa skall ha veterinärvård. Vi har ponnyhästar, sporthästar etc., vilkas antal också ökat mycket kraftigt under senare år. Man bör i lika stor utsträckning ta hänsyn till dessa djur, därför att de i många fall har psykologisk betydelse för sin ägare. Man kan nog säga att de i många fall nästan betraktas som familjemedlemmar, framför allt av äldre personer och av ungdomar. Vidare representerar alla ledarhundar för blinda oersättliga värden.

Den lösning som nu presenteras i utskottsbetänkandet kommer med stor sannolikhet att medge en djursjukvård som bör kunna tillfredsställa ganska högt ställda anspråk. Utöver den direkta djursjukvården skall distriktsveterinärerna dessutom bistå hälsovårdsnämnderna i deras uppgifter i fråga om djurtillsynen, och detta blir sannolikt heller inte någon liten uppgift framöver. Efter den utvidgning av djurskyddslagen som vi fattade beslut om i våras ökar nämligen hälsovårdsnämndernas uppgifter ganska kraftigt på detta område. Tyvärr har nog inte alla hälsovårdsnämnder tillräckligt utbildad personal för detta arbete. Därför blir kanske många av dessa kontrollanter ett slags riddare av tumstocken, och det vore olyckligt. Därför hoppas jag för min del att veterinärerna på det här området får en betydande uppgift, därför att de kan säkert mycket bättre avgöra om ett djur eventuellt åsamkas lidande på grund av bristande stallvård. Det är ett avsnitt som jag rent praktiskt tillmäter ganska stor betydelse.

Jag vill därför i det här sammanhanget rikta några ord till departementschefen – det blir väl inget senare tillfälle att göra det i den här frågan. Statsrådet kommer inom den närmaste tiden att få fastställa tillämpningsbestämmelser på djurskyddets område med dess skärpta regler. Då hoppas jag att man från departementets sida tar kontakt med det praktiska jordbrukets utövare och beaktar de remissvar som dessa har lämnat. Jag säger detta därför att det förslag som har utarbetats inom

Onsdagen den
12 december 1973

Ändring i
distriktsveterinär-
organisationen,
m. m.

lantbruksstyrelsens veterinäravdelning innehåller en del synnerligen märkliga detaljer. Det sägs t. ex. att djurhållare skall övervaka förlossningar i djurstallarna. Om en jordbrukare har låt oss säga 80–100 modersuggor med vardera två förlossningar per år, dvs. ca 200 förlossningar under årets 365 dagar, då får nog djurägaren inrätta sovplats i svinstallet för att kunna följa de föreslagna tillämpningsbestämmelserna. Det ligger i djurägarens eget intresse att se till att han så långt möjligt kan bevaka sådana händelser utan att behöva ha det tvång över sig som en bestämmelse i en förordning kan medföra. På ett annat ställe heter det dessutom att kontrollanten skall om möjligt kontakta djurägaren innan han besöker stallet. Det bör inte heta *om möjligt*, utan det skall vara ett absolut villkor att han inte beträder ett stall innan han har gjort sig underkunnig om någon smittosam sjukdom finns i stallet, som han annars i sin tur kan sprida från stall till stall under en dags inspektion. Den mest skrattretande bestämmelse som föreslås är den att en box för en kalv skall vara fyrkantig. Den får inte vara trekantig, sex- eller åttakantig och inte rund. Det är synd att den lille kalvens själsegenskaper inte tillåter honom att riktigt förstå den uppskattning som han är utsatt för från veterinärsakkunskapens sida. Vill man vara riktigt elak skulle man kunna raljera och hänvisa till den kända ramsan om den trekantiga hatten. Om den lille kalven begripit vilken omsorg han har utsatts för skulle han kunna travestera den och säga:

Min box den är fyrkantig,
fyrkantig är min box,
och är den ej fyrkantig,
så är den ej min box.

Han skulle kunna säga detta och veta att han har lantbruksstyrelsen veterinärsakkunskap helt bakom sig.

Jag har velat nämna dessa exempel därför att det har stor betydelse för djurägarna att tillämpningsbestämmelserna blir sådana att de verkligen kan efterföljas på praktiskt sätt. Det vore allra bäst om lantbruksnämnderna finge hand om tillsynen över djurvården vid jordbruken och hälsovårdsnämnderna tillsynen över annan djurvård.

Herr talman! Jag har velat göra dessa små anmärkningar för att jordbruksministern skall kunna ha dem i åtanke vid fastställandet av tillämpningsbestämmelserna. Jag hoppas att han ser till att de inte blir sådana att vi direkt får skratta åt dem ute bland de praktiskt verksamma jordbrukarna.

Herr talman! Jag ber att med det anförda få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr HYL TANDER (fp):

Herr talman! Jag skall endast göra ett kort inlägg med anledning av motionen 2129. Som representant för ett av de djurrikaste länen i landet skall jag be att få säga några ord om indragningen av en station för veterinär i Karlsborg, som syns på den skiss jag visar på TV-skärmen. Låt oss jämföra Skaraborgs län med Älvsborgs län. Om Skaraborgs län skulle ha samma djurtäthet per veterinär som Älvsborgs län skulle i det förra distriktet behövas ytterligare nio tjänster. Nu går det inte att göra en

sådan direkt jämförelse, utan hänsyn måste tas till glesbygd, vägar och liknande.

Men en mycket stor del av detta distrikt har glesbygdskarakter. Det betyder att resvägen för de veterinärer som skall ha hand om området — och ersätta den indragna stationen i Karlsborg — blir upp till åtta mil.

Veterinären i Töreboda, som tillhör distriktet, har gjort en uppställning med jämförelsetal. Karlsborgs kommun får 1 131 jämförelseenheter, Ramsbergs socken 835, delar av Beatebergs socken 200 och delar av Tibro socken 875. Dessutom finns 130 hästar inom området. På detta sätt får man ett jämförelsetal inom området på 3 171. Det skulle mycket väl motivera ett bibehållande av den här aktuella tjänsten.

Jag vet att det inte är någon idé att yrka bifall till herr Börjessons i Falköping motion om att bibehålla tjänsten i Karlsborg, men jag har ändå, herr talman, velat beröra denna fråga. Det sägs ju i propositionen och även i utskottets betänkande att man normalt i ett distrikt inte skall ha längre resväg än fem mil. I detta distrikt blir det ju avsevärt mycket längre för dem som bor längst bort.

Här sade också herr Hansson i Skegrie i en replik till herr Andersson i Ljung att det med hänsyn till djurantal och vägväsende inte skall vara någon svårighet att få de här förfogandetjänsterna. Det tycker jag skulle vara ett motiv även i detta fall. Det finns möjligen andra lösningar, t. ex. att man går utanför distriktsgrensarna och inte håller så hårt på kommungränserna utan tar sockengränserna eller liknande.

Jag vill uttrycka den förhoppningen att man vid fördelningen av dessa region- och förfogandetjänster tar speciell hänsyn till de långa resvägarna i denna del av landet. De är ju ingalunda jämförbara med dem i norr. Men om man väger samman djurantalet och resvägarna i denna del av landet, som ju är att betrakta som en mellansvensk glesbygd, tycker jag att det finns goda skäl för att tillgodose detta behov. Allra helst hade vi velat ha kvar tjänsten i Karlsborg, men det torde vara utsiktslöst att få någon anslutning till detta förslag här i kammaren. Därför hoppas vi på en välvillig behandling när denna fråga kommer till de myndigheter som skall avgöra placeringarna. Kan herr jordbruksministern hjälpa till så är vi givetvis mycket tacksamma.

Herr BOO (c):

Herr talman! Distriktsveterinärväsendet, dess innehåll och organisation är en fråga som intresserar många. Det är inte bara en fråga för djurägare och deras intressen, utan det är en fråga som innefattar allt av den känsla för djur, deras värd och omsorg om dem vid skada eller sjukdom som finns hos många människor i vårt land.

Ett väsentligt inslag i en god djursjukvård är närheten till veterinärhjälp och allt vad detta innebär av trygghet och snar hjälp vid skada eller sjukdom på djur. Där är likheten uppenbar med vad som gäller den mänskliga sjukvården. Den som i det praktiska livet varit med om en situation vid skada eller sjukdom hos djur vet hur fruktansvärt sakta tiden går och hur lång väntan kan bli innan veterinär kan infinna sig. Skilda saker kan självklart komma in i bilden när det gäller lång väntan, men avstånden till veterinärens stationsort eller kanske ibland från annat

Onsdagen den
12 december 1973

*Ändring i
distriktsveterinär-
organisationen,
m. m.*

besök inom distriktet kan aldrig i detta sammanhang vara ointressant.

En organisation måste därför alltid beakta avstånden, och dessa får aldrig bli orimligt stora. Frågorna angående organisationen av veterinärverksamheten blir därför en speciellt stor fråga för glesbygden och skogslänen. Det är därför naturligt att veterinärväsendeutredningens betänkande 1971 väckte stor oro ute i bygderna. Utredningens förslag innefattade en betydande reducering av antalet veterinärer och en centralisering av verksamheten. I propositionen har departementschefen tagit intryck av denna oro, och dess innehåll, vilket har redovisats tidigare i debatten, är avgjort bättre än utredningens. I utskottets förslag har ytterligare förbättringar gjorts bl. a. när det gäller antalet veterinärer och inrättandet av förfogandetjänster. Dessa tjänster bör, som det har sagts tidigare, självklart komma glesbygden till del.

Utskottets skrivning kan dock inte helt lugna de många ute i landet som är oroliga över hur det i framtiden skall bli med stationsorterna. Detta är i och för sig en viktigare fråga än själva distriktsindelningen. För mitt län, Kopparbergs län, redovisas i en bilaga till propositionen att fyra stationsorter skall dras in, nämligen Vansbro, Rättvik, Ludvika och Mora. Det är självklart att man i Vansbro skulle betrakta det som en betydande försämring om man miste veterinären. Det är särskilt kännbart för den bygden på grund av de stora avstånden. Samma är förhållandet i de övriga ifrågasatta områdena.

Förre jordbruksministern lovade, när han besökte Vansbro under valrörelsen, att Vansbro skulle få behålla sin veterinär. Han sade t. o. m. enligt referaten i tidningarna att varje dalakommun skulle få sin veterinär. Sedan kom propositionen, undertecknad av samme jordbruksminister. I den var antalet veterinärer reducerat från 14 till 10. Det är väl klart att många frågar sig hur vallöftet kommer att infrias i praktiken. Utskottets betänkande lämnar genom sitt förslag om 25 förfogandetjänster bättre förutsättningar än propositionen för att man verkligen skall kunna behålla de här veterinärstationsorterna.

I motionen 2128 av herr Carlsson i Vikmanshyttan och mig har vi hemställt att riksdagen måtte uttala för det första att antalet distriktsveterinärtjänster i Kopparbergs län blir oförändrat 14 stycken, för det andra att även Vansbro, Rättvik, Mora och Ludvika bibehålles som stationeringskommuner för distriktsveterinär och för det tredje att djurägare inte behöver betala resekostnadsersättning och inställelsearvode för sträcka över 5 mil tur och retur. Liknande yrkanden har också framförts i ett enhälligt uttalande vid Hushållningssällskapets årsmöte i Kopparbergs län den 3 december. Också i andra motioner har dessa yrkanden framförts.

Utskottet framhåller att statistiken för antalet husdjur är inaktuell. Detta gäller också siffrorna för Kopparbergs län. Vid Hushållningssällskapets årsmöte redovisades att koantalet i Kopparbergs län under det senaste året har ökat med nära 1 000 och att svinantalet har ökat med ungefär samma siffra. Det visar att den statistik som utgör underlag för propositionen är föråldrad. Vi har en positiv trend, och det är naturligtvis viktigt att den inte bryts genom negativa åtgärder mot djurproduktionen i länet. Det är också självklart att för regionalpolitiken betyder

jordbruket, särskilt då kombinations- och deltidjordbruket, mycket i ett län som Kopparbergs län. Det skulle vara olyckligt om en försämrad veterinärservice skulle motverka den positiva inriktning som kan utläsas på detta område.

Även om utskottets betänkande bör kunna ligga till grund för ett bevarande i princip av de nuvarande stationsorterna och antalet veterinärer i länet vill jag dock understryka önskvärdheten av detta med att yrka bifall till motionen 2128, punkterna 1 och 2.

Herr BÖRJESSON i Falköping (c):

Herr talman! Bara några ord i debattens slutskede.

I det föreliggande utskottsbetänkandet behandlas även motionen 2129 som jag har väckt. I motionen uttalas önskemålet att Karlsborg i Skaraborgs län må bibehållas som stationeringsort för distriktveterinär.

Som framhålles i motionen skulle en indragning av veterinärtjänsten i Karlsborg innebära en försämring av den veterinära servicen i det berörda området. Även om djurtätheten inom distriktet inte är den högsta i länet är dock jordbruksstrukturen sådan att ett jordbruk utan djurhållning är tämligen otänkbart. Kreaturslösa jordbruk är mindre vanliga inom detta distrikt än inom många andra områden av länet, även om under senare år en övergång från mjölkproduktion till slaktdjursproduktion skett i ökad utsträckning. En eventuell indragning av veterinärdistriktet i Karlsborg skulle innebära ökade kostnader och sämre service för djurägarna.

Vidare kan det vara värt att omnämna att Karlsborgsområdet vid ett krigs- eller beredskapstillstånd skall vara mottagningsort för ett mycket stort antal utrymmande storstadsbor. Då är det inte oväsentligt om man minskar förutsättningarna för ett vidmakthållande av jordbruk och djurhållning inom denna bygd.

Herr talman! Även om motionen har avstyrkts vill jag ändock uttala en förhoppning om att inte sista ordet är sagt beträffande Karlsborgs möjligheter att få ha kvar sin veterinär, utan att Kungl. Maj:t måtte finna skäl att beakta bygdens önskemål i detta avseende.

Överläggningen var härmed slutad.

Punkterna 1–7 c

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 7 d

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 2128 av herrar Boo och Carlsson i Vikmanshyttan i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 7 e–8

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

På förslag av herr tredje vice talmannen beslöt kammaren uppskjuta behandlingen av återstående på föredragningslistan upptagna utskottsbetänkanden till morgondagens sammanträde.

Nr 155

Onsdagen den
12 december 1973

§ 8 Herr tredje vice talmannen meddelade att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde skulle bland två gånger bordlagda ärenden trafikutskottets betänkande nr 25 och försvarsutskottets betänkande nr 26 uppföras främst samt försvarsutskottets betänkande nr 25 och justitieutskottets betänkande nr 43 sättas sist.

§ 9 Anmälades och bordlades

Lagutskottets betänkanden

Nr 39 i anledning av propositionen 1973:156 med förslag till lag om avveckling av vissa godmanskap för delägare i skifteslag, jämte motion

Nr 40 i anledning av propositionen 1973:140 med förslag till lag om ansvarighet för oljeskada till sjöss, m. m. jämte motioner

Nr 43 i anledning av propositionen 1973:175 angående godkännande av konvention om lagkonflikter i fråga om formen för testamentariska förordnanden, m. m.

Nr 44 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1973:167 angående förslag till lag om exekutiv försäljning av registrerat skepp m. m.

Näringsutskottets betänkande

Nr 71 i anledning av propositionen 1973:170 angående utgifter på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1973/74 i vad avser industridepartementets verksamhetsområde jämte motioner

§ 10 Kammaren åtskildes kl. 23.43.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert